

گرامات فاروق اعظم (پشتو)

DAWAT-E-ISLAMI

رسالہ نمبر: 86

رَضِيَ اللهُ
تَعَالَى عَنْهُ

گرامات فاروق اعظم

شیخ طریقت، امیر اہلسنت، بانی دعوت اسلامی، حضرت علامہ مولانا ابو بلال

محمد الیاس عطار قادری رضوی

دامت برکاتہم العالیہ

کراماتِ فاروقِ اعظم (رضی اللہ تعالیٰ عنہ)

د شیخ طریقت امیرِ اہلسُنّت، بانیِ دعوتِ اسلامی حضرت علامہ،
مولانا، ابو بلال محمد الیاس عطار قادری، رَضَوِی دَامَتْ بَرَکَاتُہُمُ الْعَالِیَہ
د بیان دا رسالہ ”کراماتِ فاروقِ اعظم (رضی اللہ تعالیٰ عنہ)“ پہ اردو ژبہ کنیں لیکلی
شوی دہ.

مجلسِ تراجم (دعوتِ اسلامی) د دې رسالې په آسانه پښتو ژبه کنیں د
وس مناسب ترجمہ کولو کوشش کړې دې. که چرې په دې ترجمہ کنیں څه
غلطي یا کمې، زیاتې اومومئ نو ستاسو په خدمت کنیں عرض دې چه
مجلسِ تراجم ته خبر اوکړئ او د ثواب حقدار جوړ شی.

پېشکش: مجلسِ تراجمِ دعوتِ اسلامي

برائے رابطہ:

عالمی مدنی مرکز فیضانِ مدینہ محلہ سوداگران
پرانی سبزی منڈی، باب المدینہ کراچی، پاکستان

UAN: ☎ +92-21-111-25-26-92 – Ext. 7213

Email: ✉ translation@dawateislami.net

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ
أَمَّا بَعْدُ فَأَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

گرامتِ فاروقِ اعظم¹

(رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ)

شیطان کہ ہر خومرہ ناراستی درولی خو تاسو دا رسالہ پورہ اولولئ
إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى ستاسو پہ زہ کنب بہ د فاروق اعظم (رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ) د
عقیدت او محبت جذبہ نورہ زیاتہ شي..

دُرود شریف فضیلت

امیر المؤمنین حضرت سیدنا عمر فاروق اعظم (رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ) فرمائی:

إِنَّ الدُّعَاءَ مَوْفُوفٌ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ لَا يَضَعُ مِنْهُ شَيْءٌ حَتَّى تُصَلِّيَ عَلَى نَبِيِّكَ (صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ

وَالِهِ وَسَلَّمَ) یعنی بیشکہ دُعا د زمکي او آسمان د مینخہ ولاړه وي او د

هغې نه هیشک څه هم بره طرف ته نه ځي تر څو چہ ته په خپل نبی

اکرم (صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ) دُرود او نه وائي.

حضرت علامہ کفایت علي کافي (رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ) فرمائی: ۵

دُعا کے ساتھ نہ ہووے اگر دُرود شریف نہ ہووے خشر تلک بھی برآور حاجات

قبولیت ہے دُعا کو دُرود کے باعث یہ ہے دُرود کہ ثابت کرامت و برکات

¹ دا بیان امیر اہلسنت دامت برکاتہم العالیہ د تبلیغ قرآن و سنت د عالمگیر غیر سیاسی تحریک

دعوتِ اسلامی پہ عالمی مَدَنی مرکز فیضانِ مدینہ (باب المدینہ) کراچی کنب کیدونکي د

سُنَتو نہ ډکه هفته واره اجتماع کنب په (۲۹ ذوالحجۃ الحرام ۱۴۳۰ھ، 17/12/2009) فرمائيلي

وو، د ترمیم سره لیکلي شوې حاضر دي. مجلس مکتبۃ المدینۃ

فرمانِ مُصطفیٰ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: چاچہ پہ ما یو غل درود شریف اولوستو الله عَزَّوَجَلَّ به په هغه لس رحمتونه نازل فرمائي. (مُسْلِم)

که نه وي دُعا سره دُرد   تر قیامته به پوره نه شي حاجات
دُعا قبليري د دُرد په وجه   دا د درود دې گرامت و بَرَکات
صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب!   صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَی مُحَمَّد

د فاروقِ اعظم رَحْمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰی عَلَیْہِ غر او د مسلمانانو فتح

د دعوتِ اسلامي د اشاعتي ادارې مَكْتَبَةُ الْمَدِیْنَةِ چاپ شوي د ۳۶۶ صفحو کتاب ”گرامتِ صحابه“ صفحه ۷۴ کښن شیخُ الحديث حضرت عَلَّامه عبدُ الْمُصْطَفٰی اعظمي رَحْمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰی عَلَیْہِ ليکي، د هغې خلاصه څه داسې ده چه: اميرُ الْمُؤْمِنين حضرت سَيِّدنا فاروقِ اعظم رَحْمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰی عَلَیْہِ حضرت ساريه رَحْمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰی عَلَیْہِ د يو لښکر قُمندان جوړ کړو او د نَهَاوَنَد زمکې ته ئې د جهاد د پاره وليگلو. د اسلامي لښکر قُمندان حضرت ساريه رَحْمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰی عَلَیْہِ د کُفَّارو سره په جنگ کښن مصروفه وو چه [په دې دوران کښن] حضرت سَيِّدنا فاروقِ اعظم رَحْمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰی عَلَیْہِ د مَسْجِدِ نَبَوِي الشَّرِيف عَلٰی صَاحِبِهَا الصَّلَوةُ وَالسَّلَام په منبر باندې د خُطبي وئيلو په دوران کښن ناخپه اوفرمايل: ”يَا سَارِيَةُ الْجَبَلِ يعني اے ساريه! د غر طرف ته شا کړه.“ په جُمّات کښن موجود خلق حيران شو چه حضرت ساريه رَحْمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰی عَلَیْہِ خو د مدينې مُنَوَّرې نه په سوونو ميلونه لرې د ”نَهَاوَنَد“ په زمکه په جهاد کښن مصروف دې، نن دلته اميرُ الْمُؤْمِنين رَحْمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰی عَلَیْہِ هغوئي ته ولي غږ اوکړو؟ په دې خبره خلق هله پوهه شو چه کله د هغه ځای

فرمانِ مُصطفیٰ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم : کوم کس چہ پہ ما درودِ پاک لوستل ھیر کرل ھغہ د جَنَّت لارہ ھیرہ کرہ. (کتابِ رانی)

نہ د فاتح نہاوند حضرت سیدنا ساریہ رَحِمَی اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ قاصِد (یعنی نمائندہ) راغلو او ھغہ خبر ورکړو چہ کله په میدانِ جنگ کښ مونږ ته د کُفارو په مقابلہ کښ خپل شکست نزدې ښکاره شو نو په دې کښ یو آواز راغې: ”یَا سَارِیَّةُ الْجَبَلِ یعنی اے ساریہ! د غر طرف ته شا کرہ.“ حضرت سیدنا ساریہ رَحِمَی اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ او فرمائیل: دا خو د امیر المؤمنین حضرت سیدنا فاروقِ اعظم رَحِمَی اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ آواز دې، او بیا ئې فوراً خپل لښکر ته حُکم اوکړو چہ غر ته شا کړئ او صف جوړ کړئ، د ھغې نه پس مونږه په کُفارو باندې زبردستہ حملہ اوکړہ نو یو دم د جنگ نقشہ بدلہ شوه اسلامي لښکر د کُفارو په فوځ د پاسہ ور اوختو او کُفارو بد کړدارو د اسلامي لښکر د زبردستو حملو مقابلہ اونکړې شوه او په لږ ساعت کښ کُفار فسادیان د میدان نہ او تنبیدل او اسلامي فوج د فتحِ مُبین بیراغ اوچت کړو.²

مُراد آئی مُرادیں ملنے کی پیاری گھڑی آئی
ملا حاجت روا ہم کو در سلطانِ عالم سا (ذوقِ نعت)

لرو ارمان وخت راغې د ارمانو د رژیډو
مونږه لرو حاجت روا په شان د سلطانِ عالم

² (دَلَالُ النَّبُوَّةِ لِلْبَيِّنَاتِ ج ۶ ص ۳۷۰، تاریخِ دَمَشَق لِابنِ عَسَاكِر ج ۴۴، ص ۳۳۶، تاریخُ الْخُلَفَاء ص ۹۹، مَشْكَاةُ النَّصَائِبِ ج ۴ ص ۴۰۱ حدیث ۵۹۵، حجة الله على العالمين ص ۶۱۲)

فرمانِ مُصطَفیٰ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: د چا په خوا کښ چې زما ذکر اوشو او هغه په ما درود پاک او نه لوستو تحقیق هغه بدبخته شو. (ابنِ سنی)

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّدٍ

خوږو خوږو اسلامي ورونږو! د اميرُ الْمُؤْمِنين حضرت سَيِّدُنَا فاروقِ اعظم رَحِمَی اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ د دې عاليشانه گرامت نه د عِلْم او حِکمت بيشميره مَدَنِي گلونه حاصليري.

﴿١﴾ اميرُ الْمُؤْمِنين حضرت سَيِّدُنَا فاروقِ اعظم رَحِمَی اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ د مَدِينې مُنَوَّرې نه په سوونو ميله لرې د ”نَهاوند“ ميدانِ جنگ او د هغې احوال اوليدو او بيا ئې د اسلامي لښکر د مُشکلاتو حل هم فوراً د لښکر قُمندان ته اوښودو. د دې نه معلومه شوه چې د الله والو د ليدلو او اوريدلو طاقت کله هم د عامو خلکو د کتلو او اوريدلو په شان نه دي کنړل پکار بلکه دا عقیده ساتل پکار دي چې الله رَبُّ الْعَزَّتْ خپلو گرانو بندگانو ته د ليدلو او اوريدلو طاقت د عامو انسانانو نه ډير زيات ورکړې وي او د هغوئې د سترگو او غوږونو او نورو اندامونو طاقت دومره بې مثله او بې مثاله وي چې د هغوئې نه داسې عجيبه عجيبه کارونه ظاهريري چې هغې ته د گرامت نه سوا بل څه نه شي وئيلي

﴿٢﴾ د اميرُ الْمُؤْمِنين حضرت سَيِّدُنَا فاروقِ اعظم رَحِمَی اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ آواز په سوونو ميلونو لرې نَهاوند ته اورسيدو او هلته اسلامي لښکر هغه واوريدو.

﴿٣﴾ د اميرُ الْمُؤْمِنين حضرت سَيِّدُنَا فاروقِ اعظم رَحِمَی اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ په بَرَکَت الله رَبُّ الْعَزَّتْ په هغه جنگ کښ مسلمانانو ته فتح او کاميابي ورکړه.

فرمانِ مُصطَفٰی صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم : چا چہ پہ ما باندی لس خله سحر او لس خله مانبام
دُرود پاک اولوستل د قیامت پہ ورخ بہ هغه تہ زما شفاعت نصیب کيږي. (مَجْمَعُ الرُّوَاِئِدِ)

(گرامت، صحابہ ص ۷۴ تا ۷۶، مِرْقَاةُ الْمَفَاتِيحِ ج ۱۰، ص ۲۹۶ تحدّٰی الحدیث ۵۹۵۴ مَخَصَّصًا)

د اللّٰه رَّبُّ الْعِزَّتِ جَلَّ جَلَالُهُ دِ پِه هغوي رحمت وي او د هغوي پِه خاطر دِ زمونږه
بي حسابه بخښنه اوشي.

أَمِينَ بِجَاهِ النَّبِيِّ الْأَمِينِ صَلَّی اللّٰه تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم

کس نه دُرو کو اُٹھایا اور صَحرا کر دیا   کس نه قطرو کو ملایا اور دریا کر دیا
کس کی حکمت نه ټیټیوں کو کیا دُر ټیټیم   اور غلاموں کو زمانے بھر کا مولا کر دیا
شوکتِ مغرور کا کس شخص نه توڑا طَلْم   مُنہم کس نه الہی! قصرِ کسریٰ کر دیا

چا دِ ذری ذری نه جوړ کړو صَحرا   د یو یو شاخې نه دریاب جوړ کړو چا
د چا حکمت کړل ټیټمان بي مثال   غلامان د زمانې مالِکان جوړ کړلو چا
د کبرژنو کبر مات کړلو چا   الہی! د کسریٰ محل وران کړلو چا
صَلُّوا عَلَی الْحَبِیْب!   صَلَّی اللّٰه تَعَالٰی عَلَی مُحَمَّد

د سَيِّدُنَا فَارُوقِ اعْظَم رَضِيَ اللّٰه تَعَالٰی عَنْهُ تعارف

د دویم خليفه حضرت سَيِّدُنَا عُمَر رَضِيَ اللّٰه تَعَالٰی عَنْهُ كُنِيَتْ ”أَبُو حَفْص“
او لقب ”فاروقِ اعظم“ دې. په يو روايت كښن دي هغوي رَضِيَ اللّٰه تَعَالٰی عَنْهُ
د ۳۹ سړو نه پس د خَاتَمُ الْمُرْسَلِينَ، رَحْمَةُ الْعَالَمِينَ صَلَّی اللّٰه تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم په دُعا
د اعلانِ نُبُوَّت په شپږم كال ايمان راوړو. د هغوي رَضِيَ اللّٰه تَعَالٰی عَنْهُ په اسلام
قبلولو مسلمانان بيحده خوشحاله شو او هغوي ډير زيات ډاډه شو، تر
دې چہ حُضُورِ اكرم صَلَّی اللّٰه تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم د مسلمانانو سره په شريکه حرم

فرمانِ مُصطَفٰی صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: د چا په خوا کښ چہ زما ذکر اوشو او هغه په ما دُرود پاک او نه لوستو هغه جفا اوکره. (عَبْدُ الرَّزَّاق)

شریف کښ ښکاره نمونځ ادا کړو. هغوئ رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ په اسلامي جنگونو کښ د مجاہدانہ شان سره د کُفارو خلاف مصروف اوسیدو او د سرور کائنات صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم سره په ټولو اسلامي تحریکونو او د صلح و جنگ وغیره په ټولو منصوبو کښ د وزیر او مُشیر په حیثیت وفادار او ملګرې اوسیدو. مُحسِنِ اُمَّت، خلیفہ اَوَّل، امیرُ الْمُؤْمِنین حضرت سیدنا ابوبکر صَدِیق رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ د ځان نه پس حضرت سیدنا فاروقِ اعظم رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ خلیفہ مُنتخب کړو، هغوئ رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ په تختِ خلافت باندې د خوږ مُصطَفٰی صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم د جانشینۍ ټولې ذمہ داری په ډیره ښه طریقه سر ته اورسولې.

د سحر په نمانځه کښ یو بدبخت اَبُو لُؤفیروز نومې مُحوسې (یعني د اور عبادت کوونکي) کافر په هغوئ رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ د خنجر گزار اوکړو او هغوئ رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ زخمونه برداشت نه کړې شو او په دریمه ورځ ئې د شهادت مرتبه حاصله کړه. د شهادت په وخت کښ ئې عُمر مبارک ۶۳ کاله وو. حضرت سیدنا صُہیب رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ ئې د جنازې د نمانځه جمعه ورکړه او خلیفہ رسالت مآب حضرت سیدنا عُمر بن خَطَّاب رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ [د حُضُورِ انور صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم] په روضه مبارکه کښ په یکم مُحَرَّم الحرام ۲۴ هجري د اتوار په ورځ د حضرت سیدنا صَدِیق اکبر رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ

فرمانِ مُصطفیٰ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: د چا په خوا کښ چہ زما ذکر اوشو او هغه په ما دُرود پاک او نه لوستو هغه په خلقو کښ ډیر زیات شوم دې. (الترغیب والترہیب)

په خوا کښ دفن [یعني خخ] کړې شو او هغوئ د حُضُورِ پاك صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم په خوا کښ آرام فرمائې.

(الرِّيَاضُ النَّصْرَةُ فِي مَنَاقِبِ الْعَشْرَةِ ج ۱، ص ۲۸۵، ۴۰۸، ۴۱۸، تَارِيخُ الْخُلَفَاء ص ۱۰۸ وغیرہ)

دَاللّٰهُ رَبُّ الْعَزَّةِ جَلَّ جَلَالُهُ په هغوئ رحمت وي او د هغوئ په خاطر د زمونږه بې حسابه بخښنه اوشي. اَمِين بِجَاهِ النَّبِيِّ الْأَمِين صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم

خاص نزديکت

حضرت سَيِّدُنَا صِدِّيقِ اکبر او حضرت سَيِّدُنَا عُمَرُ فاروقِ اعظم رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْهُمَا ته په دُنیاوي ژوند کښ هم او د وفات نه پس هم د دواړو جهانو د سردار صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم خاص نزديکت حاصل شو، په دې باره کښ عاشقِ مصطفیٰ و عاشقِ صحابه و اَهْلِيَّتِ امامِ احمد رضا خان رَحْمَةُ اللہِ تَعَالٰی عَلَیْہِ فرمائې: ـــ

محبوبِ ربِّ عَرَشِ هے اس سَبْرِ قُبْرے میں	پہلو میں جلوہ گاہِ عَتِیق و عُمر کی هے
سَعْدِین کا قِرآن هے پہلوئے ماہ میں	جہر مٹ کئے ہیں تارے تجلی قمر کی هے
محبوب د الله په دې شین گنبد کښ دې	په خوا کښ ئې زلیږي عتیق او عمر
سَعْدِین دي په خوا کښ د سپوږمۍ	ستوري راټول شوي او رنډا ده د قمر

یو بل حَبَّتِ کوونکي لیکي دي: ـــ

حیاتی میں تو تھے ہی خدمتِ محبوبِ خالق میں
مزار اب هے قریبِ مصطفیٰ فاروقِ اعظم کا

فرمانِ مُصطَفٰی صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: خوک چه په ما د جُمعی په ورځ درود شریف لولي زه به د قیامت په ورځ د هغه شفاعت کووم. (کنزُ الْعَمَال)

په ژوند کښ خو و په خدمت کښ د الله د محبوب

مزار دې اوس په خنګ کښ د آقا د فاروقِ اعظم

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيب! صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

صاحبِ گرامت

د بارگاهِ نُبُوَّت نه فیضیاب، حضرت سَيِّدُنَا عُمَرُ بْنُ خَطَّاب رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ
د عاشقِ اکبر حضرت سَيِّدُنَا صَدِیقِ اکبر رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ نه پس د ټولو صَحَابَةِ
کِرَام نه افضل [يعني غوره] دې. هغوئي رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ صاحبِ الْکِرَامات او
جامعُ الْفَضائل وَ الْکَمالات دې. اللہ تَبَارَكَ وَ تَعَالٰی هغوئي رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ ته د نورو
خُصُوصیاتو سره سره ډیر کرامتونه ورکړي وو او په نورو ئې فضیلت
ورکړې وو.

گرامت حق دې

د زمانه نُبُوَّت نه واخله د نن ورځې پورې کله هُم په دې مسئله
باندي د اهلِ حق په مینځ کښ اختلاف نه دې راغلې د ټولو مُتَّفِقَه
عقیده ده چه د صَحَابَةِ کِرَام عَلَیْهِمُ الرِّفْعَان او د اولیاءِ عِظَام رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ گرامتونه
حق دي او په هره زمانه کښ د الله والو گرامتونه ښکاره شوي دي
او اِنْ شَاءَ اللہ تعالی د قیامته پورې به د اسلسله ختمه نه شي بلکه
همیشه به د اولیاءِ الله رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ گرامتونه ظاهرېږي.

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيب! صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

فرمانِ مُصطَفی صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: چا چہ پہ کتاب کنبں پہ ما باندی درود پاک اولیکلو ترخو پوری چہ زما نوم پہ هغی کنبں وی فرشتی بہ د هغه دپاره بخښنه غواړي. (کَظَرَانِي)

د گرامت تعریف

اوس به **اِنْ شَاءَ اللّٰه** تعالی د عِلْم و هنر د دریاب، حضرت سَيِّدُنَا عُمَر بن خطاب **رَضِیَ اللّٰه تَعَالٰی عَنْہُ** نور گرامتونه بیانپري خو مخکښ د ”گرامت“ تعریف واورئ. په دې باره کنب د دعوتِ اسلامي د اشاعتي ادارې **مَكْتَبَةُ الْمَدِیْنَةِ** چاپ شوي د ۱۲۵۰ صفحو کتاب ”بهارِ شریعت“ جلد اوّل صفحه ۵۸ کنب حضرت عَلَّامه مولانا مُفتي مُحَمَّد امجد علي اعظمي **رَحْمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰی عَلَیْہِ** د گرامت تعریف څه داسې بیانوي: ”د وَلِي نه چه څه خبره [یا څه کار] خِلافِ عادتِ صادر شي هغې ته ”گرامت“ وائی.“

په ټولو کنب افضل اولياء

د عُلَماء او اکابرین اسلام **رَحْمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰی** په دې خبره اتفاق دې چه ټول **صَحَابَةُ کِرَام رَضِواُ اللّٰه تَعَالٰی عَلَیْہِمْ اَجْمَعِیْن** ”أَفْضَلُ الْأَوْلِیَاء“ [يعني په ټولو کنب غوره اولياء] دي، د قیامته پورې ټول اولياء **رَحْمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰی** اگر که د ولایت د ټولو نه اوچتې درجې ته اورسي خو هيڅ کله هم د يو صحابي **رَضِیَ اللّٰه تَعَالٰی عَنْہُ** د ولایت کمالاتو ته نه شي رسیدې. **اللّٰهُ رَبُّ الْعِزَّتِ جَلَّ جَلَالُہُ** د خپل خوږ حبيب **صَلَّی اللّٰه تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم** غلامانو ته د ولایت هغه اوچت او اعلى مقامونه ورکړي وو، او هغه پاکو هستيانو **رَضِواُ اللّٰه تَعَالٰی عَلَیْہِمْ اَجْمَعِیْن** ته ئې داسې عظیم الشّانه گرامتونه يعني بزرگي ورکړي وې چه د نورو ټولو اولياء کرام

فرمانِ مُصطفیٰ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم : پہ ما باندے درود شریف لولے اللہ عَزَّوَجَلَّ بہ پہ تاسو رحمت را لیرے۔ (ابن عدی)

رَحْمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰی د پاره د هغې تصوّر هم نه شي کیدې. په دې کښ شک نشته چه د حَضَرَاتِ صَحَابَةِ کِرَام رَضَوُا اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْہِم اَجْمَعِیْنَ په باره کښ د دومره ډیرو کرامتونو د ښکاره کیدو تذکره نه موندله کیري خومره چه د نورو اولیاء کرام رَحْمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰی نه گرامتونه منقول دي. یاد ساتئ چه په کثرت سره گرامتونه د ولایت د أَفْضَلِیَّتْ دلیل نه دې حُکْه چه ولایت په حقیقت کښ د اللّٰهِ تَعَالٰی په بارگاه کښ نزدیکی ته وائی او دا قُرْبِ اِلٰہی جَلَّ جَلَالُہُ چه چا ته خومره زیات حاصل وي هُم هغه هُمَره به د هغه د ولایت درجه د اوچتو نه اوچته وي. ولې چه صَحَابَةُ کِرَام رَضَوُا اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْہِم اَجْمَعِیْنَ د خورِ مُصطفیٰ صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم د مبارکو سترگو د انوارو نه او د فیضانِ رسالت د برکاتو نه مالا مال وو حُکْه د اللّٰهِ تَعَالٰی په بارگاه کښ چه هغوئ ته خومره زیات قُرْب [یعني نزدیکی] حاصل دې هغه نورو اولیاء اللّٰهِ رَحْمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰی ته حاصل نه دې. حُکْه اگرچه د صَحَابَةِ کِرَام رَضَوُا اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْہِم اَجْمَعِیْنَ نه ډیر کم گرامتونه منقول دي خو بیا هم د هغوئ درجه ولایت د نورو اولیاء کرام رَحْمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰی نه ډیره زیاته افضل و اعلی ده.

سرکارِ دو عالم سے ملاقات کا عالم عالم میں ہے معراج کلمات کا عالم
یہ راضی خدا سے ہیں خدا ان سے ہے راضی کیا کہتے صحابہ کی کرامات کا عالم
خہ به وائی د حضور د ملاقات
دُنیا کښ لري دا د معراج کلمات

فرمانِ مُصطَفٰی صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم : چا چه په ما باندې لس څله سحر او لس څله ماښام دُروډ پاک اولوستل د قیامت په ورځ به هغه ته زما شفاعت نصیب کیږي. (مَجْمَعُ الرُّوَاِیدِ)

دوئي راضي دي د الله نه، الله دوئي نه دې راضي
 څه به وائي د صحابه د گرامت
 صَلُّوا عَلَي الْحَبِيب! صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

دريائے نیل ته خط

د دعوتِ اسلامي د اشاعتي ادارې مکتبۃُ الْمَدِیْنَه چاپ شوي د ۱۹۲ صفحو کتاب ”سوانح گربلا“ صفحه ۵۶ نه ۵۷ پورې صدرُ الافاضل حضرت علامه مولانا سيد محمد نعيم الدين مُراد آبادي رَحْمَةُ اللہِ تَعَالٰی عَلَیْہِ لیکي: چه د هغې خلاصه څه داسې ده: چه کله مصر فتح شو نو يوه ورځ د مصر اوسيدونکو حضرت سيدنا عمرو بن عاص رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ ته عرض اوکړو: اے امير! زمونږه د دریائے نیل يو رسم دې تر څو چه هغه ادا نه کړو درياب نه جاري کیږي. هغوئي ترې تپوس اوکړو: څه [يعني څه رسم]؟ هغوئي اووئيل چه مونږه يوه بې واده جينۍ د هغې د مور و پلار نه اخلو او هغې ته ښې جامې او ښکلي کالي اچوو او بيا ئې دریائے نیل کنډ واچوو. حضرت سيدنا عمرو بن عاص رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ او فرمائيل: په اسلام کنډ هيڅ کله هم داسې نه شي کيدې او اسلام زاړه غلط رسمونه ختموي. نو هغه رسم بند کړې شو او درياب په کميدو شو تر دې چه خلقو د هغه ځای نه د تللو اراده اوکړه، دا حالات ئې چه اوليدل نو عمرو بن عاص رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ اميرُ الْمُؤْمِنين خليفه ثاني حضرت

فرمانِ مُصطَفٰی صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: چا چہ پە ما باندې د جُمُعې پە ورځ ۲۰۰ څلہ دُرود شریف اولوستل د هغه د دوو سوو کالو کناھونہ پە مُعاف شي. (کنزُ الْعَمَال)

سَيِّدُنَا عُمَرُ بْنُ خَطَّابٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ ته ټوله واقعہ ليکي ور اوليکله، هغوئي رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ ورته په جواب کښن اوليکل: تا صحيح اوکړل، بيشکه اسلام داسې رَسْمونه ختموي، زما په دې خط کښن يوه رُقعه [يعني پرچي] ده، هغه په دريائے نيل کښن واچوه. حضرت سَيِّدُنَا عَمْرُو بْنُ عَاصٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ ته چه کله د اميرِ الْمُؤْمِنِينَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ خط را اورسيدو او هغوئي هغه رُقعه د هغه خط نه را اوويستله نو په هغې ليکي شوي وو: ”(اے دريائے نيل) که ته پخپله جاري ئې نو مه جاري کيږه او که الله تَعَالَى جاري کړې ئې نو زه واحد و فَهَّار جَلَّ جَلَالُهُ ته عرض کووم چه تا جاري کړي.“ حضرت سَيِّدُنَا عَمْرُو بْنُ عَاصٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ هغه رُقعه په دريائے نيل کښن واچوله، په يوه شپه کښن شپاړس گزه [اوچتې] اوبه زياتې شوې او دا رسم د مصر نه بالکل ختم شو. (العظمة لاني الشيخ لاصبهاني ص ۳۱۸ رقم ۹۴۰)

چاپين تو اثارو ۛ سے اپنے کاي اهي پلٽ ديس دُنيا کي

يہ شان ہے خدمت گارو ۛ کي، سردار کا عالم کيا هوگا

که او غواړي نو بدله کړي نقشه په اشارو د دُنيا

دا شان دې د خدمتگارو د آقا به څنگه شان وي

خوږو خوږو اسلامي ورونړو! د دې روايت نه معلومه شوه چه د اميرِ

المُؤْمِنِينَ حضرت سَيِّدُنَا عُمَرُ فاروقِ اعظم رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ د بادشاهۛ بيراغ د

دريابونو په اوبو هم پړقيدو او دريابونو به هم د هغوئي رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ

فرمانِ مُصطَفٰی صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ الْوَسَلَمَ: چا چه په ما باندې يو ځل دُرود شريف اولوستو الله عَزَّوَجَلَّ به په هغه باندې لس رحمتونه را ليري او د هغه په اعمال نامه کښ به لس نيکي لیکي. (ترمذي)

نافرماني نه کوله. دا د رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ الْوَسَلَمَ د مبارک نظر نه د برکتونو حاصلولو والا او د بارگاهِ نُبُوَّت نه د تعلیم و تربیت حاصلولو والا حضرت سَيِّدنا عُمَر بن خطاب رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰی عَنْهُ د مضبوط ایمان برکتونه وو چه الله تَبَارَكَ وَتَعَالٰی اهلِ مصر ته د دې بد رسم نه خلاصې ورکړو.

هم نه تفصیر کی عادت کرلی   آپ اپنے پی قیامت کرلی
میں چلا ہی تھا مجھے روک لیا   مرے الله نے رحمت کرلی (ذوقِ نعت)
جوړه کړه مونږه خطا خپل عادت   پخپله جوړ مو کړو په ځان قیامت
زه ووم روان د تباہی په طرف   زما الله اوکړو په ما رحمت
صَلُّوا عَلَی الْحَبِیْب!   صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَی مُحَمَّد

ناجائزه رسم و رواج او د مسلمانانو خراب حالت

خوږو خوږو اسلامي ورونړو! څنگه چه په اهلِ مصر [يعن مصر والو] کښ د دریائے نیل د جاري ساتلو د پاره بد رسم جاري وو هم دغسې په دې دَوْر کښ هم ځيني قبيحه او ناجائزه رسمونه په ترقی روان دي او دا خلافِ شرع رسمونه مسلمانان د تباہی جوړې کندی طرف ته رانېکاري او د سُنَّتِ رَسُولُ اللّٰهِ نه ئې لرې باسي. د دعوتِ اسلامي د اشاعتي ادارې مَكْتَبَةُ الْمَدِينَةِ چاپ شوي د ۱۷۰ صفحو کتاب ”اسلامی زندگی“ صفحه ۱۲ نه ۱۶ کښ مُفَسِّرِ شَهِيرِ حَكِيمِ الْأُمّتِ حضرت مُفتي احمد یار خان رَحْمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰی عَلَیْهِ چه د بدو رسمونو او د مسلمانانو د خرابو

فرمانِ مُصطَفٰی صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم : په ما باندې د دُرود شریف کثرت کوی بېشکه دا ستاسو د پاره پاکي ده. (اَبُو یَحٰی)

حالاتو کومه نقشه وړاندې کړي ده د هغې خلاصه څه داسې ده: نن به داسې کوم یو درد لرونکې زړه وي چه هغه به د مسلمانانو په موجوده کمزورۍ او ذلت او خواری باندې نه خوگېږي او داسې کومه [درد لرونکې] سترگه به وي چه د دوئي په غریبۍ، مُفلسۍ او بې روزگارۍ باندې به نه ژړيږي! حُکومت د دوئي نه واخستې شو، د دولت نه دوئي محرومه شو، عزت او وقار د دوئي نه لاړو، د ټولې زمانې په مصیبتونو کښ مسلمانان اخته دي، دې حالاتو ته چه اوگورو نوزړه مو ډیر خفه شي خو دوستانو! صرف په ژړا فریاد کار نه کيږي بلکه ضروري خبره دا ده چه د دې په علاج غور اوکړې شي. د دې د علاج د پاره په یو څو خبرو غور کول پکار دي. (۱) اصل بیماری څه ده؟ (۲) د دې وجه څه ده؟ مرض ولې پیدا شو؟ (۳) د دې علاج څه دې؟ (۴) په دې علاج کښ څه څه پرهیز پکار دې؟ که په دې څلورو واړو خبرو غور اوکړې نو پوهه شه چه علاج آسان دې. د قوم ډیرو لیډرانو او د ملک مشرانو د مسلمان قومونو د علاج کوششونه اوکړل خو ناکامه شو او که د الله جَلَّ جَلَالُه کوم یو نیک بنده مسلمانانو ته د هغوئي صحیح علاج اوبښودو نو ځيني نادانو مسلمانانو په هغه پورې خدا اوکړه، په هغه پورې ئې سپکې اووئیلې، توقې ئې ورپورې اوکړې، غرض دا چه د صحیح طبیبانو په خبره ئې هیڅ غور او نه کړولو.

فرمانِ مُصطَفٰی صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: چاچہ پہ ما باندې لس ځله دُرودِ پاک اولوستل اللہ غَزَّوَجَلَّ به په هغه سل رحمتونه نازل کړي. (کټبراني)

د مسلمانانو بادشاهي لار، عزت ئې لار، دولت ئې لار، رُعب ئې ختم شو، صرف په يوه وجه، هغه دا چه مونږه په شريعتِ مُصطَفٰی صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم باندې عمل کول پريښودل، زمونږه ژوند اسلامي ژوند پاتې نه شو. د دې ټول سپيره والي وجه دا ده چه زمونږه په زړونو کښ د اللہ جَلَّ جَلَّالَہُ يَرَّه، د نبی کریم صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم نه شرم او د آخرت يَره پاتې نه شوه. اعلیٰ حضرت مُجَدِّدِ دین و مِلّت رَحْمَةُ اللہِ تَعَالٰی عَلَیْہِ فرمائي:

دن لڼو میں کھونا تھے شب صبح تک سونا تھے
شرمِ نبی، خوفِ خدا، یہ بھی نہیں وہ بھی نہیں (حدائقِ بخشش شریف)
ورځ کړې تيره بې فائدي د شپې اوده ئې
نه شرميږې د نبی نه، نه يريږې د اللہ نه

زمونږ جُماتونه خالي پراته وي، سينماگانې او د تماشو ځايونه د مسلمانانو نه ډک وي، د هر قسم عيونه په مسلمانانو کښ موجود دي، ناجائزه رَسْمونه په مونږه کښ موجود دي، [د دومره خرابو په وجه] مونږه څنگه عزت موندې شو! لکه څنگه چه چا وئيلي دي:

وای ناکامی! متاعِ کارواں جاتا رہا
کارواں کے دل سے احساسِ زیاں جاتا رہا
هائے ناکامی! د کارواں ټول سامان لارو
د کارواں زړه نه احساس د تاوان لارو

فرمانِ مُصطَفی صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: د جمعې په شپه او د جمعې په ورځ په ما باندې د دُرود کثرت کوي، خوځ چه داسې کوي د قیامت په ورځ به زه د هغه شفاعت کوونکې او گواه جوړېږم. (شُعَبُ الْإِيمَان)

درې بیماری

د مسلمانانو اصل بیماری خو د الله جَلَّ جَلَالُهُ د احکامو او د مُصطَفی صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم سُنَّت پریښودل دي، اوس د دې مرض په وجه نورې ډیرې بیماری پیدا شوې. د مسلمانانو غټې غټې درې بیماری دي: اوله دا چه ورځ په ورځ د نوو مذهبونو پیدا کیدل او په هر غږ پسې د مسلمانانو په پټو سترگو تلل. دویمه د مسلمانانو په خپل مینځ کښ لانجې، دُبمنۍ او مقدمې. دریمه د جاهلو خلقو شروع کړي فضول رسمونه، دې درې قسمه بیمارو مسلمانان تباہ و برباد، بې کوره او قرضدار کړل، غرض دا چه د تباہۍ کندنې ته ئې غوزار کړل.

د ذکر کړو بیمارو علاجونه

د وړو مېې بیماری علاج دا دې چه د هر مذهب د صُحبت نه ځان ساتي، د هغه عالم حق او سُبُّیُّ الْمَذْهَب کس سره کښیني د چا د صُحبت په وجه په زړه کښ د خوږ مَدَنِي آقا صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم عِشْق او د شریعت تابعداري پیدا کيږي.

د دویمې بیماری علاج دا دې چه د اکثر و فتنو او فسادونو جرړې دوه خیزونه دي: یوه غُصّه او ځان غټ گنډل، دویم د شرعي حقوقو نه غفلت. هر یو دا غواړي چه زه د ټولو اوچت اوسم او ټول زما حقوق

فرمانِ مُصطَفٰی صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ الْوَسَلَمَ : د جمعې په شپه او د جمعې په ورځ په ما باندې د دُرود کثرت کوي، خوځ چه داسې کوي د قیامت په ورځ به زه د هغه شفاعت کوونکې او گواه جوړېږم. (شُعَبُ الْاِيْمَان)

ادا کړي خو زه د هيڅ چا حق هم ادا نه کړم. که زمونږه د طبيعت نه غرور او تَكَبُّر لرې شي، عاجزي او تواضع پکښ پيداشي او مونږه ټول د يو بل د حقونو خيال ساتو نو **اِنْ شَاءَ اللّٰه** تعالیٰ کله به د جگړې ضرورت رانشي.

دریمه بیماری دا ده چه زمونږه د اکثر و مسلمانانو د ماشوم د پیدا کیدو نه واخله د مرگه پورې په مختلفو موقعو داسې تباہ کوونکي رسمونه جاري دي چه هغې د مسلمانانو بُنياد کمزوري کړو. د ودونو او نورو خوشحالو د رسمونو په وجه د زرگاؤ مسلمانانو جائدادونه، کورونه او دوکانونه په سودي قرضو کښ لارل او ډیر د اوچتو کورنو خلق نن د کرایه په کورونو کښ اوسېږي او ټکرې خوري. د خپل قوم دا مصیبتونه مې چه اولیدل نو ژړا راغله، په طبیعت کښ مې جوش پیدا شو چه زه څه نه څه خدمت اوکړم. د سیاهۍ دا یو څو څاڅکي په حقیقت کښ زما اوښکې دي، اللّٰه د اوکړي چه اصلاح ئې اوشي، ما دا محسوسه کړه چه ډیر خلق د ودونو او نورو فضولو رسمونو نه تنگ دي خو د خلقو د پیغور او د خپلې بې عزتۍ د یرې چه څنگه کیدې شي قرض راخلي خو دا فضول رسمونه پوره کوي. خوځ خو داسې مجاهد سړې پکار دې چه هغه بې یرې او بې پرواه د ټولو خلقو پیغورونه برداشت کړي او ټول ناجائزه او حرام رسمونه

فرمانِ مُصطَفٰی صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: خوک چہ پہ ما باندې یو خُل دُرود اولوي اللہ عَزَّوَجَلَّ د هغه د پاره یو قیراط اجر لیکي او قیراط د اُحد د غَر ھمره دې. (عَبْدُ الرَّزَّاق)

پریردي او د دواړو جهانو د سردار صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم سُنَّت ژوندي کړي او چہ خوک سُنَّت ژوندي کړي د هغه د پاره د سلو شهیدانو ثواب دې. خُکۂ چہ شهید خو یو پیره د توري گُزار اوخوري او د دُنیا نه پرده اوکړي خو دا د اللہ جَلَّ جَلَالُہ نیک بنده ټول عُمر د خلقو د ژبو زخمونه برداشت کوي. یاد ساتئ چہ د دوه قِسْمه رسمونو رواج دې: یو هُغه چہ شرعاً ناجائزه دي. دویم هُغه کوم چہ تباه کونکي دي او ډیر ځله مسلمان د هغې د پوره کولو د پاره د سُودي قرضو په سپیره والي کښ اخته شي. حالانکۂ سود اخستل او ورکول گُناه گِیره ده او دغسې دا رسمونه بنده په ډیرو آفتونو کښ اوښلوي، د دې نه لرې اوسیدلو کښ خیر دې. (اسلامی زندگی ص ۱۲ نه ۱۶ بَکْصُوف)

(د غَلَطو او قَبِيحه رسمونو د نقصانونو د دې د تفصیلی علاج د معلوماتو پاره د "مَكْتَبَةُ الْمَدِينَةِ" کتاب "اسلامی زندگی" هدیة حاصل کړئ او اولولئ)

شادیوں میں مت گنہ نادان کر خانہ بربادی کامت سامان کر
چھوڑ دے سارے غلط رسم و رواج سنتوں پر چلنے کا کر عہد آج
خوب کر دُکُر خدا و مصطفیٰ دل مدینہ اُن کی یادوں سے بنا

(وَسَائِلُ بَخْشِش (مرمّم) ص ۶۷۰)

په ودونو کښ کوئ مه گُناهونه نادانئ کښ وړانوی مه خپل کورونه
پریردی نور ټول غلط رواجونه په خپل ځان نور نافذ کړئ سُنْتونه
یادوی ډیر پاک الله او مصطفیٰ د هغوئ په یاد زړه جوړ کړئ مدینه

فرمانِ مُصطَفٰی صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: کله چہ تاسو په رسولانو دُرود لولئ نو په ما باندې ئې هم لولئ، بیشکه زه د ټولو جهانونو د رب رسول یم. (جَمْعُ الْجَوَامِع)

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيب! صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

قبر والا سره خبرې

اميرُ الْمُؤْمِنين حضرت سَيِّدُنَا عُمَرُ فاروقِ اعظم رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ يو ځله د يو صالحه (يعني نيك پرهيزگاره) ځلمي قبر خوا ته لاړو او اوږې فرمائيل: اے فلانيه! الله تعالى وعده فرمايلي ده:

وَلَيَمُنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ جَنَّتِ [مفهوم] ترجمه کنډا ايمان: او څوک چه د خپل رب په بارگاه کښ د اودريدو نه (سپاره ۲۷، آلِ الرَّحْمَنِ)

اویریري، د هغه د پاره دوه جنتونه دي. اے ځلمیه! اووايه! په قبر کښ ستا څه حال دې؟ هغه صالحه ځلمي د قبر نه د هغوئ رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ نوم واغستو [يعني اے عُمَرُ رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ] او په اوچت آواز ئې دوه ځله جواب ورکړو: قَدْ اَعْطَيْنَاهُمَا رَبِّيْ عَذَابًا جَلِيًّا [يعني] زما رب جَلَّ جَلَالُه هغه دواړه جنتونه ما ته راکړي دي.

(تاريخ دمشق لابن عساکر ج ۴۵ ص ۴۵۰)

د الله جَلَّ جَلَالُه د په هغوئ رحمت وي او د هغوئ په خاطر د زمونږه بې حسابې بخښنه اوشي. اَمِين بِجَاهِ النَّبِيِّ الْأَمِين صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم

دے بهر عمر اپناډر ياللی دے عشق شہر و بر ياللی

راکړې ستا ږه په خاطر د عُمَرِ ياللی

راکړې عشق د شاه بحر و بر ياللی

اَمِين بِجَاهِ النَّبِيِّ الْأَمِين صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم

فرمانِ مُصطَفی صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: پہ ما باندې پہ دُرود لوستو خپل مجلسونه ښکلي کړئ ځکه چې ستاسو دُرود لوستل به د قیامت په ورځ ستاسو د پاره نورو وي. (فِرْدَوْسُ الْاَخْبَار)

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب! صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

سُبْحَانَ اللّٰهِ عَزَّوَجَلَّ! څه ښکلي شان دې د فاروقِ اعظم حضرت سیدنا عُمَر رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰی عَنْہُ چه د الله جَلَّ جَلَالُہُ په عطا ئې د قبر والا احوال معلوم کړل. د دې روایت نه دا هم معلومه شوه چه څوک د نیکو ډک ژوند تیروي او د الله جَلَّ جَلَالُہُ د یرې نه په لېرزان اوسي، د الله جَلَّ جَلَالُہُ په بارگاه کښ د اودريدو نه یرېږي هغه به د الله جَلَّ جَلَالُہُ په کامل رحمت سره د دوو جَنَّتُونو حقدار گرځي. په ځوانۍ کښ عبادت کوونکو او د الله جَلَّ جَلَالُہُ پر لرونکو ته د مُبارک شي چه د قیامت په ورځ کله د نمر سترگه یو میل نزدې راشي او اور راوړوي، د عرش د سوري نه علاوه به د هغه سختې گرمۍ نه د بچ کیدو بله ذریعه نه وي نو الله رَحْمَنُ جَلَّ جَلَالُہُ به داسې خوش نصیبه مسلمان ته د خپل عرش د رحمت په سوري کښ ځای ورکوي څنگه چه

د عرش سوري موندونکي خوش نصيبه

د د دعوتِ اسلامي د اشاعتي ادارې مَكْتَبَةُ الْمَدِينَةِ چاپ شوي د ۸۸ صفحو کتاب ”سایه عرش کس کو ملے گا“ صفحه ۲۰ کښ حضرت سیدنا امام جلال الدین سیوطي شافعي رَحْمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰی عَلَیْہِ نقل کوي: حضرت سیدنا سلمان رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰی عَنْہُ حضرت سیدنا أَبُو الدَّرْدَاء رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰی عَنْہُ ته خط ولیکو چه د دې صِفَتُونو لرونکي مسلمانان به د عرش په سوري کښ

فرمانِ مُصْطَفٰی صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ الْوَسَلَّمَ : دُجُعی پہ شبہ او دُجُعی پہ ورخ پہ ما باندی پہ کثرت سرہ درود لولی خُکھہ چہ ستاسو دُرود ما تہ وړاندې کولی کیږي. (کُتُبِ رَاقِی)

وي: (په هغې کښ دوه دا دي) (۱)..... هغه کس خوک چه په داسې حال کښ غټ شوې وي چه د هغه صُحبت، خواني او طاقت د اللّٰهُ رَبُّ الْعِزَّت جَلَّ جَلَالَهُ د خونې او رضا په کارونو کښ تير شوي وي او (۲)..... هغه کس چا چه د اللّٰهُ جَلَّ جَلَالَهُ ذِکْر اوکړو او د هغه د یرې نه د هغه د سترگو نه اوبښکې روانې شوې. (مُصَنَّف ابنِ اَبی شَيْبَه ج ۸ ص ۱۷۹ حديث ۱۲)

يارب! میں ترے خوف سے روتارہوں ہر دم
دیوانہ شہنشاہِ مدینہ کا بنا دے

(وَسَائِلُ بَخْشِش (مرّم) ص ۱۱۰)

ياربہ! کاش چه ژاړم ستا د یرې نه هر دم
عاشق د شهنشاهِ مدینه مې کړې مولي
صَلُّوا عَلَى الْحَبِيب! صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

نا خايه دوه زمري را اورسيدل

په حضرت سَيِّدُنَا عُمَر فاروقِ اعظم رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰی عَنْهُ پسې يو کس گرځيدو، چا ورته اووئيل چه چرې د آبادي نه بهر به اوده وي. هغه کس د آبادي نه اووتو او د هغوئي لټون ئې شروع کړو تر دې چه حضرت عُمَر رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰی عَنْهُ ئې په داسې حالت کښ اوموندو چه هغوئي رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰی عَنْهُ خپله کوږه د سر نه لاندې ايښي وه او په زمکه اوده وو، هغه توره را اوويستله او گُزار ته ئې ځان ساز کړو چه غيبانه دوه زمري راپيدا شو او د هغه په طرف ور روان شو، دا نظاره ئې چه اوليدله نو هغه چغه اوکړه، د هغه په

فرمانِ مُصطَفٰی صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ الْوَسَلَّمَ : د هغه کس پوزه ډ په خاورو خړه شي چه د چا په مخکښ زما ذکر اوشي او هغه په ما درود پاک او نه لولي. (ترمذي)

آواز حضرت سیدنا فاروق اعظم رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ را وینس شولو، هغه خپله ټوله واقعہ بیان کړه او د امیر المؤمنین رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ په لاس مسلمان شو.

(تفسیر کبیر ج ۴ ص ۴۳۳)

د کور کسان به ئې تَهَجُّد ته راپاخول

حضرت سیدنا ابن عمر رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُمَا روایت کوي چه د هغوي والد محترم حضرت سیدنا فاروق اعظم رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ به د شپې راپاخیدلو او نمونځونه به ئې ادا کول، د هغې نه پس به چه کله د شپې آخري وخت شو نو د خپل کور کسان به ئې راپاخول او فرمائیل به ئې چه نمونځ اوکړئ. بیا به ئې د دې آیت مبارکه تلاوت کولو:

وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ وَاصْطَبِرْ
عَلَيْهَا لَا تَنْسَلِكْ رِزْقًا تَحْنُ تَزُرُكَ ط
وَالْعَاقِبَةُ لِلتَّقْوَى ﴿١٣٣﴾

(پ ۱۶ طه ۱۳۲) انجام د پرهیزکاری د پاره.

(موطا امام مالک ج ۱، ص ۱۲۳ حدیث ۲۶۵)

د امیر المؤمنین حضرت سیدنا فاروق اعظم رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ د نمونځ گزارو د خبر اخستو یو بل روایت اوکړی او د دې مطابق د عمل کولو سوچ جوړ کړی، هغه داسې چه امیر المؤمنین فاروق اعظم رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ د سحر په زمانه کښ سلیمان بن اَبی حَثمہ اُو نه لیدلو. بازار ته ئې تشریف یووړ، په لار

فرمانِ مُصطَفٰی صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: کوم خلق چه د خپل مجلس نه د الله عَزَّوَجَلَّ د ذکر او په نبي باندې د درود شریف لوستلو نه بغیر پاخیدل نو هغه د بدبوداره مُردار نه پا ځیدل. (شُعَبُ الْإِيمَانِ)

کښ د سیدنا سلیمان رَحْمَةُ اللہِ تَعَالٰی عَلَیْہِ کور وو، د هغوئي مور حضرت سیدتنا شفا رَحْمَةُ اللہِ تَعَالٰی عَلَیْہَا نه ئې تپوس اوکړو چه ما د سحر په نمانځه کښ سلیمان او نه لیدو! هغې اووئیل: د شپې ئې نمونځ [يعني نفلونه] کول بيا خوب ورغلو، سیدنا عمر فاروق اعظم رَحْمَةُ اللہِ تَعَالٰی عَلَیْہِ افرمائیل: د سحر نمونځ د جمعې سره ادا کول زما په نزد د دې نه بهتر دي چه د شپې قیام (يعني نفلونه) اوکړم. (مَوْطَأُ إِمَامِ مَالِك ج. ۱، ص ۱۲۴ حدیث ۳۰۰)

خوږو خوږو اسلامي ورونو! تاسو اولیده چه سیدنا عمر فاروق اعظم رَحْمَةُ اللہِ تَعَالٰی عَلَیْہِ کور ته تشریف وروړو او د هغوئي خبر ئې واغستو، د دې روایت نه دا هم معلومه شوه چه ټوله شپه د نفلونو کولو يا په اجتماع ذکر و نعت او د سُنَّتو ډکه اجتماع کښ د شپې ناوخته پورې د شرکت کولو په وجه د سحر نمونځ قضا کیدل خو څه که د سحر د نمانځه جمعه هم ځی نو لازمه ده چه داسې مُسْتَحَبَّات پریردي او د شپې آرام اوکړي او د سحر نمونځ د جمعې سره ادا کړي.

د فاروقِ اعظم خوښ گس

فاروقِ اعظم رَحْمَةُ اللہِ تَعَالٰی عَلَیْہِ فرمائي: ما ته هغه سپرې خوښ دې څوک چه ما ته زما عیبونه اوبنائې. (الطبقات الکبری لابن سعد ج ۳، ص ۲۲۲)

د شهدو پیاله

فرمانِ مُصطَفی صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: خوک چه په ما باندې په ورځ کښ پښخوس ځله درود پاک اولولي د قیامت په ورځ به زه د هغه سره مُصافَحَه کووم (یعني لاس مېلاووم). (ابنِ بشکوال)

د حضرت سَيِّدنا عَمَر فاروقِ اعظم رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ په خدمت کښ د شهودو پياله وړاندې کړې شوه، هغه ئې په خپل لاس کښنوده او درې ځله ئې اوفرمائيل: ”که زه دا اوڅښم نو د دې حَلَاوَت (يعني خوند او خوږوالې) به ختم شي خو حساب به ئې باقي پاتې شي.“ بيا هغوئې هغه بل چا ته ورکړل. (الزهد لابن المبارک ج ۱ ص ۲۱۹)

د فاني دُنیا نقصان برداشت کوی

اميرُ الْمُؤْمِنين حضرت سَيِّدنا عَمَر فاروقِ اعظم رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ فرمائي: ما په دې خبره غور و فکر کړې دې چه کله د دُنیا اِرادَه کووم نو د آخرت نقصان پکښ وينم او چه کله د آخرت اِرادَه کووم نو د دُنیا نقصان محسوسووم، ولې چه معامله هُم دغه شان ده لِهَذَا تاسو (د آخرت نه بلکه) د فاني دُنیا نقصان برداشت کوی. (الزهد الامام احمد ص ۱۵۲)

د فاروقِ اعظم ژړا

خوږو خوږو اسلامي ورونږو! اميرُ الْمُؤْمِنين حضرت سَيِّدنا عَمَر فاروقِ اعظم رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ به د قطعي جَنَّتِي کيدو باوجود د اللہ تَعَالٰی د یرې نه ژړيدلو بلکه د خوفِ خُدا جَلَّ جَلَالُه په وجه د هغوئې رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ په مخ مُبارک باندې دوه تورې کرښې جوړې شوي وې چنانچه د دعوتِ اسلامي د اشاعي ادارې مَكْتَبَةُ الْمَدِينَةِ چاپ شوي د ۶۹۵ صفحو کتاب ”اللہ

فرمانِ مُصطَفٰی صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: د قیامت پہ ورخ بہ پہ خلقو کنیں ما تہ ڊیر نزدې هغه وي چا چہ پہ دُنیا کنیں پہ ما باندې زیات درود پاک لوستي وي. (ترمذی)

والوں کی باتیں“ جلد اوّل صفحہ ۱۲۳ کنیں د حضرت سیدنا عمر فاروق اعظم رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ د مبارک ژوند د یوې ښکلې او لائق تقلید واقعي ذکر دې: د حضرت عبداللہ بن عيسی رَحْمَةُ اللہِ تَعَالٰی عَلَیْہِ نہ روایت دې چہ د امیر المؤمنین حضرت سیدنا عمر فاروق اعظم رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ په مخ مبارک باندې د ډیرې زیاتې ژړا په وجه دوه تورې کرنې جوړې شوي وې.

(الزهد للامام احمد بن حنبل ص ۱۴۹)

رونه والی آنکھیں مانگو رونا سب کا کام نہیں

ذکرِ محبت عام ہے لیکن سوزِ محبت عام نہیں

او غواړئ سترگې ژړیدلي، ژړا د هر چا کار نه دې

محبت یادول عام دي خو د زړه سوزیدل عام نه دي

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب! صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

خپل ځان د عذاب نه د یرولو عجیبه واقعه

حضرت سیدنا حسن بصری رَحْمَةُ اللہِ تَعَالٰی عَلَیْہِ فرمائي: حضرت سیدنا عمر بن

خَطَّاب رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ به ډیر ځله اور ته خپل لاسونه نزدې کړل بیا به ئې

د خپل ځان نه تپوس او کړو: اے د خطّاب ځویه! آیا په تا کنیں د دې

اور د برداشت کولو طاقت شته؟ (منآقبِ عمر بن الخطاب لابن الجوزی ص ۱۵۴)

که د چیلۍ بچي هُم مړ شو نو....

امیر المؤمنین حضرت سیدنا علی المرتضیٰ، شیر خدا کَرَّمَ اللہُ تَعَالٰی وَجْهَهُ الْکَرِیْم

فرمائي: ما امیر المؤمنین حضرت سیدنا عمر بن خطاب رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ اولیدلو

فرمانِ مُصطَفیٰ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: د چا په خوا کښ چې زما ذکر اوشو او هغه په ما درود پاک او نه لوستو تحقیق هغه بد بخته شو. (ابن سنی)

چه په اوبښ سور دې او په دیره تیزی روان دې، ما ورته اووئیل: یا امیر المؤمنین! چرته تشریف وړئ؟ جواب ئې راکړو: د صدقې یو اوبښ تنبیدلې دې د هغې په لتون پسې خم، که د فرات د دریاب په غاړه د بیزې [یعنئ چیلئ] بچې هم د تندې نه مړ شي نو د قیامت په ورځ به د عمر نه د هغې په باره کښ تپوس کیږي. (ایضاً ص ۱۵۳)

جَهَنَّم ډیر زیات یادوئ

حضرت سیدنا فاروقِ اعظم رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ به فرمائیل: جَهَنَّم په کثرت سره یادوئ ځکه د هغې گرمي ډیره زیاته سخته او جوړ والې ډیر زیات دې او د هغې گرزونه یعنې خټکي د اوسپنې دي (او په هغې به مجرمان وهلې کیږي) (ترمذی ج ۴، ص ۲۶۰ حدیث ۲۵۸۴)

د خلقو په اجازت د بیت المال نه شهد راخستل

حضرت سیدنا عمر فاروقِ اعظم رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ یو ځل بیمار شو، طبیبانو ورته د علاج د پاره شهد اوبښودل، په بیت المال کښ شهد موجود وو خو د مسلمانانو د اجازت نه بغیر په راخستلو راضي نه وو، نو په همدغه حالت کښ جُمات ته لاړو او مسلمانان ئې جمع کړل او اجازت ئې ترې اوغوښتو، چه کله خلقو اجازت ورکړو نو استعمال ئې کړل.

(طبقات ابن سعد ج ۳ ص ۲۰۹)

فرمانِ مُصطَفٰی صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم : چا چہ پہ ما باندې لس ځلہ سحر او لس ځلہ مانہام دُرود پاک اولوستل د قیامت پہ ورځ به هغه ته زما شفاعت نصیب کیري. (مَجْمَعُ الزَّوَادِ)

مسلسل روژې به ئې نیولې

حضرت سیدنا ابنِ عمر رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُمَا فرمائی: حضرت سیدنا عمر فاروق اعظم رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ د وفات نه مخکېن دوه کاله مسلسل روژې نیولې. په بل روایت کښ دي: د غټ اختر او واړه اختر او سفر نه علاوه به حضرت سیدنا عمر فاروق اعظم رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ مسلسل روژې نیولې.

(مناقب عمر بن الخطاب لابن الجوزي ص ۱۶۰)

ووه يا نهه نورې

حضرت سیدنا فاروق اعظم رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ به د ووه نه واخله نهه نورې پورې نه زیات طعام نه خوړلو. (احیاء العلوم ج ۳ ص ۱۱۱)

د اوبنانو په بدن ئې تیل مېرل

حضرت سیدنا عمر فاروق اعظم رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ یو ځل د صدقې د اوبنانو په بدن باندې قطران (يعني تیل) مېرل، یو کس ورته عرض اوکړو چه صاحبہ دا کار به مو د یو غلام نه اخستې وې! جواب ئې ورکړو چه: زما نه بل غټ غلام څوک کیدې شي، څوک چه د مسلمانانو والي وي هغه د هغوئي غلام وي. (کنز العمال ج ۵ ص ۳۰۳، رقم ۱۴۳۰۳)

د فاروقِ اعظم جَنَّتِي مَحَل

د الله تَعَالٰی د خوږ محبوب صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم د زیري مطابق حضرت سیدنا عمر فاروق اعظم رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ په عَشْرَه مَبْشَرَه کښ شامل قطعي جَنَّتِي دې

فرمانِ مُصطَفٰی صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم : د چا په خوا کښ چہ زما ذکر اوشو او هغه په ما دُرود پاک اُو نه لوستو هغه جفا او کړه. (عَبْدُ الرَّزَّاق)

چنانچہ حضرت سَيِّدنا جابر بن عبد اللہ رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ روايت کوي چہ د اللہ تَعَالٰی خوږ محبوب صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ارشاد او فرمائيلو: زه جَنَّت ته لاړم، هلته ما يو محل اوليدو، تپوس مې اوکړو دا محل د چا دې؟ فرښتې [يعني ملائکې] عرض اوکړو: د حضرت عُمَر رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ. ما غوښتله چہ دننه ورداخل شم او دا اوگورم خو (اے عُمَره رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ) ستا غيرت راياد شو. دا ئي چہ واوريدل نو حضرت سَيِّدنا عُمَر رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ عرض اوکړو: يا رَسُوْلَ اللہ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ! زما مور و پلار د په تاسو صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم قربان شي، آيا زه په تاسو صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم غيرت کولې شم؟ (بُخاری ج ۲، ص ۵۲۵، حديث ۳۶۷۹)

لَا وَرَبِّ الْعَرْشِ جِس كَوْجُمَا اَنْ سَمَلَا   بُنْتِي هِيَ كَوْنِيْن مِيْن نَعْمَتِ رَسُوْلِ اللّٰهِ كِي
خاک هو کر عشق ميں آرام سے سونا ملا   جان کی اِکسیر ہے اُلْفَتِ رَسُوْلِ اللّٰهِ كِي

د وړو مې شعر مطلب: د عرش اعظم د پيدا کوونکي پروردگار جَلَّ جَلَالُہُ قَسَم دې! چا ته چہ څه ورکړي شوي دي د حُضُورِ انور صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم د پاک در نه ورکړي شوي دي، ځکه چہ په دواړو جهانو کښ د رَسُوْلِ کريم صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم صَدَقَہ تقسيميري. [يعني اللہ جَلَّ جَلَالُہُ هر څه د هغوئِي صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم په خاطر د هغوئِي صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم په لاس مبارک تقسيموي]

د دويم شعر مطلب: څوک چہ د عشقِ رَسُوْل په اور کښ اوسوزي او خاورې شي (د مرگ نه پس به ورته) د سکون خوب نصيب شي ځکه چہ د رُوح او بدن د پاره د رَسُوْلِ اللہ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم مَحَبَّت اِکسیر يعني د ډيرې زياتې اثر لرونکې او فائده مندې دوا دَرَجه لري.

فرمانِ مُصطَفیٰ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: د چا په خوا کښې چه زما ذکر اوشو او هغه په ما ډرود پاک او نه لوستو هغه په خلقو کښې ډیر زیات سُوم دې. (الْتَّرَغِیْبُ وَالتَّرْہِیْبُ)

د کورې د وهلو سره زلزله لاره

یو ځل په مدینه مُنَوَّره کښې زلزله راغله او زمکه په زوره زوره خوزیدل شروع شوه. دا ئې چه اوکتل نو د گرامت او عدل اعلیٰ مثال امیرُ الْمُؤْمِنِینِ حضرتِ سَیدنا عَمَرُ فاروقِ اعظم رَحِمَی اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ په جَلالِ یعنی غُصَّه کښې راغلو او زمکه ئې یوه کورپه اووهله او اوئې فرمائیل: قَرِئِ اَلَمْ اَعْدِلْ عَلَیْکَ (یعنی اے زمکه! اودریږه آیا ما په تا عدل و انصاف نه دې کړې؟) د هغوئې رَحِمَی اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ د جَلالِ نه ډک فرمان ئې چه واوریدلو نو زمکه فوراً ساکتہ شوه (یعنی اودریده) او زلزله ختمه شوه.

(طَبَقَاتُ الشَّافِعِیَةِ الْکُبْرَى لِلْسَبْکِی ج ص)

خوږو خوږو اسلامي ورونو! تاسو اولیده! الله تَعَالٰی خپلو مقبولو بندگانو ته څومره طاقت او قُوَّت ورکړې وي او څومره اوچت شان او قدر ئې ورکړې وي. رښتیا خبره ده څوک چه د خُدائے جَلَّ جَلالُه شي خُدائي (یعنی دُنیا) د هغوئې [تابعداره] شي.

د “عَمَرُ فاروق” د آته حُرُوفو په نِسْبَت

د حضرتِ عَمَر ۸ فضائل په ژبه د آقا صَلَّی اللہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم

﴿مَا طَلَعَتِ الشَّمْسُ عَلَى رَجُلٍ خَيْرٍ مِنْ عَمَرَ﴾ د حضرتِ عَمَر رَحِمَی اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ

نه په بهتر انسان د نمر سترگه نه ده راختلې. (ترمذی ج ۵. ص ۳۸۴ حدیث ۳۷۰۴)

فرمانِ مُصطَفی صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: خوک چه په ما د جُمعی په ورځ درود شریف لولي
زه به د قیامت په ورځ د هغه شفاعت کووم. (کنز العمال)

ترجمانِ نبی هم زبانِ نبی جانِ شانِ عدالت په لاکهول سلام

(حدیثي بخشش شریف)

د شعر ترجمه: د نبی اکرم صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم په ترجمان، د هغوئي صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم د ژبې شریک او عدل و انصاف کوونکي [حضرت سیدنا عمر رضی اللہ تعالیٰ عنہ] باندې ډیر ډیر سلام.

﴿۲﴾ د آسمان ټولې فرښتې [يعني ملائکې] د حضرت عمر رضی اللہ تعالیٰ عنہ عزّت کوي او د زمکې هر شیطان د هغوئي د یرې نه لږزېږي. (تاریخ دمشق ج. ۵) ﴿۳﴾ لَا يُحِبُّ أَبَا بَكْرٍ وَعُمَرُ مُنَافِقٌ وَلَا يُبْغِضُهُمَا مُؤْمِنٌ يعني د (حضرت) ابوبکر او (حضرت) عمر رضی اللہ تعالیٰ عنہما سره مؤمن محبت لري او منافق د هغوئي سره بغض لري (أيضاً ص ۲۲۵) ﴿۴﴾ عُمَرُ سِرَاجُ أَهْلِ الْجَنَّةِ يعني (حضرت) عمر رضی اللہ تعالیٰ عنہ د جنت والو چراغ [يعني ډيوه، يعني زړه] ده (مَجْمَعُ الزَّوَادِج ج ۹ ص ۷۷ حدیث ۱۴۴۶۱) ﴿۵﴾ هَذَا رَجُلٌ لَا يُحِبُّ الْبَاطِلَ دا (يعني حضرت عمر رضی اللہ تعالیٰ عنہ) هغه کس دې خوک چه باطل نه خوښوي (مُسْنَدُ إمام أحمد ج ۵ ص ۳۰۲ حدیث ۵۵۸۵) ﴿۶﴾ ستاسو خوا ته به یو جنتي کس راشي. نو حضرت عمر رضی اللہ تعالیٰ عنہ تشریف راوړلو (سُنَنِ التِّرْمِذِيِّ ج ۵ ص ۳۸۸. حدیث ۳۷۱۴) ﴿۷﴾ رِضَا اللّٰهِ رِضَا عُمَرَ وَرِضَا عُمَرَ رِضَا اللّٰهِ يعني د الله تعالی رضا د حضرت عمر رضی اللہ تعالیٰ عنہ رضا ده او د حضرت عمر رضی اللہ تعالیٰ عنہ رضا د الله تعالی رضا ده (مَجْمَعُ الْجَوَامِعِ لِلشُّيُخِ ج ۴ ص ۳۶۸. حدیث ۱۲۵۵۶) ﴿۸﴾ إِنَّ اللَّهَ جَعَلَ الْحَقَّ عَلَى لِسَانِ عُمَرَ وَقَلْبِهِ يعني ”الله تعالی

فرمانِ مُصطفیٰ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: چا چه په کتاب کښې په ما باندې درود پاک اولیکلو ترڅو پورې چه زما نوم په هغې کښې وي فرښتې به د هغه دپاره بڅښنه غواړي. (طَبْرَانِي)

د عُمَر (رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ) په ژبه او زړه حق جاري کړې دې. “ (سُنَنِ التِّرْمِذِي ج ۵،

ص ۳۸۳، حدیث ۳۷۰۲)

مُفَسِّرِ شَهِيرِ حَاكِيْمُ الْأُمَمِ حضرت مُفَتِي احمد يار خان رَحِمَةُ اللہِ تَعَالٰی عَلَيْہِ د دې حدیثِ پاک «نمبر ۸» نه لاندې فرمائی: يعني د هغوئي په زړه کښې چه څه خیالات راځي هغه حق وي او په ژبه چه څه وائي هغه حق وائي. (مِرْآة، ج ۸، ص ۳۶۶)

صَلُّوْا عَلٰی الْحَبِيْب! صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

مونږ د حضرت عُمَر سره مینه لرو

خوږو خوږو اسلامي ورونږو! اللہُ رَبُّ الْعَالَمِيْنَ جَلَّ جَلَالُہُ حضرت سَيِّدُنَا عُمَر فاروقِ اعظم رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ ته اوچته مَرْتَبه ورکړې ده او ډیر زیات عِزَّت او شرافت او فضیلت او کرامت ئې ورکړې دې. د هغوئي رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ اوچت شان تسلیمول، هغوئي رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ برحق او د هدايت د لارې روښانه مناره گنډل او د هغوئي رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ سره مَحَبَّت او عقیدت ساتل ډیر زیات ضروري دي ځنګه چه جلیلُ القدر صحابي حضرت سَيِّدُنَا أَبُو سَعِيْد خُدري رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ روايت کوي چه د دواړو جهانو سردار صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم فرمائی: مَنْ أَبْغَضَ عُمَرَ فَقَدْ أَبْغَضَنِيْ وَمَنْ أَحَبَّ عُمَرَ فَقَدْ أَحَبَّنِيْ يعني چا چه د حضرت عُمَر (رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ) سره بُغْض اوساتو هغه زما سره بُغْض اوساتو او چا چه د حضرت عُمَر (رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ) سره مَحَبَّت اوکړو هغه زما سره مَحَبَّت اوکړو. (الْبَعْجُ الْأَوْسَطُ ج ۵، ص ۱۰۲، حدیث ۶۷۲۶)

فرمانِ مُصطَفٰی صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: پہ ما باندی درود شریف لولیع اللہ عَزَّوَجَلَّ بہ پہ
تاسو رحمت را لیری. (ابنِ عدی)

خوبرو خوبرو اسلامي ورونرو! تاسو د الله جَلَّ جَلَالُهٗ او د هغه د خورِ رَسُولِ
صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم د گران حضرتِ سَيِّدُنَا اَبُو حَفْصِ عُمَرُ بْنُ خَطَّابٍ رَضِیَ اللہُ
تَعَالٰی عَنْہُ شان او د هغوي رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ سره د مَحَبَّتِ کولو اِنعام اوليدلو چه د
هغوي رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ سره مَحَبَّتِ کول د رسولِ پاکِ صَاحِبِ لَوْلَاکِ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی
عَلَيْهِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم سره مَحَبَّتِ کول دي او مَعَاذَ اللہ [يعني د الله پناه] د هغوي رَضِیَ اللہُ
تَعَالٰی عَنْہُ سره بُغْضِ او دُبْنَمِي ساتل د تاجدارِ رسالت صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم سره
بُغْضِ او دُبْنَمِي ساتل دي، او د هغې نتيجه د دُنْيا او د آخِرَتِ ذِلَّتِ
او دُلاَلتِ دې.

وه عُمرُ وه حبيبِ شہِ بحرِ و بر وه عمرِ خاصه هاشمی تاجور
وه عمرِ کھل گئے جس پہ رحمت کے در وه عمرِ جس کے اعداء پہ شیدائے سقر
اُس خدا دوست حضرت پہ لاکھوں سلام

هغه عُمرِ دوست د شاهِ بحرِ و بر هغه عُمرِ صِفَتِ د هاشمي تاجور
هغه عُمرِ چه ورته خلاص د رحمتِ در هغه عُمرِ دُبْنَمَن ته ئي خلاص درد سقر
په هغه وَلِيُّ اللہِ د وي ډير ډير سلام

د چا سره مَحَبَّتِ، د هغه سره اِنجام

د ”بخاري شريف“ په حديثِ پاك كښن دي: د حُضُورِ اَقْدَسِ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی
عَلَيْهِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم خادمِ خاصِ حضرتِ سَيِّدُنَا اَنَسُ بْنُ مَالِكٍ رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ فرمائي:
يو صحابي د رسولِ غيب دان صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم نه تپوس اوکړو چه قيامت

فرمانِ مُصْطَفٰی صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: چا چہ پہ ما باندی د جُمعی پہ ورخ ۲۰۰ غلہ دُرود شریف اولوستل د هغه د دوو سوو کالو گناہونه بہ مُعاف شي. (کنز العمال)

به کله راځي؟ رسول اکرم صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ورته اوفرمائيل: تا د هغې د پاره څه تياري کړي ده؟ عرض ئې اوکړو: يا رَسُولَ اللہ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ما سره خو هيڅ عمل نشته، سوا د دې نه چہ زه د اللہ جَلَّ جَلالہ او د هغه د رسول صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم سره مَحَبَّت کووم. سرورِ کائنات صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم اوفرمائيل: اَنْتَ مَعَ مَنْ اَحَبَبْتَ [يعني] ته به د هغه سره ئې د چا سره چہ مَحَبَّت کوې. حضرت سَيِّدُنَا اَنَس رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ فرمائي چہ مونږه يو خبر هم دومره نه وو خوشحاله کړي څومره چہ د مدينې د سُلطان صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم دې فرمانِ مبارک خوشحاله کړو چہ ته به د هغه سره ئې د چا سره چہ مَحَبَّت کوې. بيا حضرت اَنَس رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ فرمائي: زه د حُضُورِ نَبِيِّ کریم رَعُوْفُ رَحِيم صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم سره مَحَبَّت کووم او د حَضَرَاتِ اَبُو بکر و عُمر رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْهُمَا سره هُم، لِهَذَا اُميد لرم چہ د دوئي د مَحَبَّت په وجه به د دې حَضَراتو سره يم اگرچہ زما اعمال د دوئي په شان نه دي. (صحيح البخاري ج ۲، ص ۵۲۷، حديث ۳۶۸۸)

هم کوشاه بحر و بر سے پيار هے   اِنْ شَاءَ اللہ اپنا بيڑا پار هے
هم کو بُوبکر و عُمر سے پيار هے   اِنْ شَاءَ اللہ اپنا بيڑا پار هے

مونږ لرو د پاک نبي سره مَحَبَّت   مونږ به شو کامياب د اللہ په رَحمت
هُم لرو د ابوبکر او عُمر سره مَحَبَّت   مونږ به شو کامياب د اللہ په رَحمت

فرمانِ مُصطفیٰ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: چا چه په ما باندې یو خل دُرود شریف اولوستو الله عَزَّوَجَلَّ به په هغه باندې لس رحمتونه را لیرې او د هغه په اعمال نامه کښ به لس نیکۍ لیکي. (ترمذی)

عَظَمَتِ صَحَابِه

د دعوتِ اسلامي د اشاعتي ادارې مَكْتَبَةُ الْمَدِينَةِ چاپ شوي د ۱۹۲ صفحو کتاب ”سوانحِ گربلا“ صفحه ۳۱ کښ حديثِ پاك منقول دې: د حضرت سَيِّدُنَا عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُعَقَّلٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ نه روايت دې: د الله تَعَالَى د خوږ محبوب صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم فرمان مبارک دې: زما د اصحابو په حق کښ د الله نه اویریرئ!! هغوئي زما نه پس مه په نښه کوئ، چا چه هغوئي محبوب [يعني گران] اوساتل زما د محبَّت به وجه ئي گران اوساتل او چا چه د هغوئي سره بُغض اوکړو هغه زما سره بُغض اوکړو، چا چه هغوئي ته تکليف ورکړو هغه ما ته تکليف راکړو، چا چه ما ته تکليف راکړو بيشکه هغه الله تَعَالَى ته تکليف ورکړو، چا چه الله تَعَالَى ته تکليف ورکړو نزدې ده چه الله تَعَالَى هغه گرفتار کړي.

(سُنَنِ التِّرْمِذِيِّ ج ۵ ص ۴۶۳ حديث ۳۸۸۸)

هم کو اصحابِ نبی سے پیار ہے

ان شاء الله اپنا بیڑا پار ہے

مونږ لرو د صحابه سره محبَّت مونږ به شو کامياب د الله په رحمت

صدرُ الافاضل حضرت علامه مولانا سيّد محمد نعيم الدّين مُراد آبادي

رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى عَلَيْهِ فرمائي: ”مسلمان ته پکار دي چه د صحابه کرام عَلَيْهِمُ الرِّضْوَانُ

ډير زيات ادب کوي او په زړه کښ د هغوئي محبَّت او عقيدت ته خائ

فرمانِ مُصطَفیٰ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: پہ ما باندې پہ کثرت سرہ دُرود شریف لولے بیشکہ ستاسو پہ ما باندې درود شریف لوستل ستاسو د گناہونو د پارہ بچنبہ نہ. (جامع الصغیر)

ورکړي. د هغوئي محبت د حضور (صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم) محبت دې او کوم بد نصيبه چه د صحابۀ کرام (عَلَيْهِمُ الرِّضْوَان) په شان کښ د بې ادبي خله اوخوزوي هغه د خدائے او د رسول دښمن دې، مسلمانان د داسې کس سره نه کښيني. “ (سوانح گربلاص ۳۱) اعلیٰ حضرت امام اهلِ سنت، مولانا شاه امام احمد رضا خان رَحْمَةُ اللہِ تَعَالٰی عَلَیْہِ فرمائي:

اہلسنت کا ہے بیڑا پار اصحاب حضور
نجم ہیں اور ناو ہے عزت رسول اللہ کی

د اہلسنت پیروی بہ تیرہ شي اصحاب حضور
ستوري دي، او کشتی دہ اہلبیت د پاک نبی

(حدائق بخشش)

د دې شعر مطلب دې چه د اہلسنت پیروی (يعني کشتی) بہ پوريوخي
خکه چه صحابۀ کرام (عَلَيْهِمُ الرِّضْوَان) د دوئي د پارہ د ستورو په شان دي
او اہلبیت کرام (عَلَيْهِمُ الرِّضْوَان) د کشتی په شان.

مړې په چغو شو، ملگري ئي اوتستيدل

د دعوتِ اسلامي د اشاعتي ادارې مکتبۃ الہدیٰ نہ چاپ شوي د ۱۳۴۰
صفحو کتاب ”عیون الحکایات“ حصہ اوّل صفحہ ۲۴۶ کښ حضرت
سیدنا عبدالرحمن بن جوزي رَحْمَةُ اللہِ تَعَالٰی عَلَیْہِ ليکي چه د حضرت سیدنا ابو
الخصيب بشير رَحْمَةُ اللہِ تَعَالٰی عَلَیْہِ بيان دې چه ما به تجارت کولو او د الله غفار

فرمانِ مُصطَفیٰ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: پہ ما باندی د دُرود شریف کثرت کوئی بیشکہ دا ستاسو د پارہ پاکي ده. (اَبُو یَعْلٰی)

جَلَّ جَلَالُہُ پہ فضل و کرم بنہ مالدار ووم. ما ته د هر قسم سهولتونه وو او زه به اکثر د ”ايران“ په بنارونو کښ اوسيدم. يوه ورځ زما يو مزدور ما ته اووئيل چه په فلاني مسافرخانه کښ يو مړې بې گور و کفن پروت دې، څوک ئې د خخولو والا نشته. دا مې چه واوريدل نو د هغه مړي د بې کسۍ په وجه زما په هغه زړه څوگ شو او د خيرخواهۍ په نيټ زه د گور و کفن د انتظام کولو د پارہ هغه مسافرخانې ته ورغلم نو ما اوليدو چه يو مړې پروت دې او د هغه په خيټه باندې کچه خښتې پرتې دي. ما په هغه خادر واچوو، د هغه مړي خوا ته د هغه ملگري هم ناست وو. هغوئي ما ته اووئيل چه دا سړې ډير عبادت گزار او نيك عمله وو، زمونږه سره دومره رقم نشته چه د ده د گور و کفن انتظام پرې اوکړو. دا خبره مې چه واوريدله نو يو کس مې په مزدورۍ په کفن پسې اوليگو او بل مې د قبر کنستلو د پارہ اوليگو او مونږه باقي ټولو کسانو د هغه د قبر د پارہ کچه خښتې جوړول او هغه ته د غُسل ورکولو د پارہ اوبه تودول شروع کړل. مونږه لا په دې کارونو کښ مصروفه وو چه ناڅاپه هغه مړې کښيناستو، خښتې د هغه د خيټې نه اولويدې بيا هغه په خوفناک آواز کښ په چغو شو: هائے اور، هائے هلاکت، هائے بربادي، هائے اور، هائے هلاکت، هائے بربادي! د هغه ملگرو چه دا خوفناکه نظاره اوليدله نو

فرمانِ مُصطَفٰی صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: چاچہ پہ ما باندې لس خله درود پاک اولوستل الله عَزَّوَجَلَّ به
په هغه سل رحمتونه نازل کړي. (طبرانی)

هغوئي اوتنبتيدل. خو ما همت اوکړو او د هغه خوا ته ورغلم او د مټ
نه مې اونيوو او اومې خوزوو او تپوس مې ترې اوکړو: ته څوک ئې
او ستا معامله څه ده؟ هغه اووئيل: ”زه د کوفې اوسيدونکې ووم او
په بدقسمتي سره زه د داسې بدو خلقو په صحبت کښ اخته شوې
ووم چه هغوئي به حضرت سيّدنا صديق اکبر او حضرت سيّدنا فاروق
اعظم رَحِمَهُمُ اللّٰهُ تَعَالٰی عَنْهُمَا ته کنزلې کولې. مَعَاذَ اللّٰهِ [يعني د الله پناه]! د هغوئي د بد
صُحبت په وجه به ما هم د هغه خلقوسره يو ځای شَيخينِ کَرِيَمين
يعني حضرت سيّدنا صديق اکبر او حضرت سيّدنا فاروق اعظم رَحِمَهُمُ اللّٰهُ تَعَالٰی
عَنْهُمَا ته کنزلې کولې او د هغوئي نه به مې نفرت کولو.“ حضرت سيّدنا
ابُو الْخَصِيْب بشير رَحِمَهُمُ اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَيْهِ فرمائي چه ما دا خبرې واوريدې نو ما
ورته اووئيل چه اے بد بخته بيا خو ته واقعي د سختې سزا حقدار ئې
خو دا را ته اووايه چه ته د مرگ نه پس ژوندې څنگه شوې؟ هغه او
وئيل: زما نیکو اعمالو ما ته هيڅ فائده رانکړه. د صَحَابَةِ کِرَام
رَضَوَانِ اللّٰهُ تَعَالٰی عَنْهُمْ اَجْمَعِينَ د گستاځي په وجه زه د مرگ نه پس په رابښکلو رابښکلو
د جهنّم طرف ته بوتلې شوم او هلته ما ته زما ځای اوبښودې شو او ما
ته اووئيل شو: ”اوس به ته دوباره ژوندې کړې شې د دې د پاره چه
ته خپلو بد عقیده ملګرو ته د خپل درد ناک انجام خبر ورکړې او
هغوئي ته اوواښې چه د اللّٰهِ غَفَّار جَلَّ جَلَالُهُ د نیکو بندګانو سره دُښمني

فرمانِ مُصطَفٰی صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: د جمعې په شپه او د جمعې په ورځ په ما باندې د دُرود کثرت کوي، څوک چه داسې کوي د قیامت په ورځ به زه د هغه شفاعت کوونکې او گواه جوړیږم. (شُعَبُ الْإِيمَان)

ساتلو والا په آخرت کښ د څومره دردناک عذاب حقدار وي. چه کله ته هغوئي ته په خپله باره کښ خبر ورکړې نو ته به دوباره ستا اصلي ځای (يعني دوزخ) کښ واچولې شې. “بس د دې خبر ورکولو د پاره زه دوباره ژوندې کړې شوې يم چه زما د دې عبرتناک حالت نه گستاخان صحابه عبرت حاصل کړي او د خپلو گستاخو نه منع شي گنې که څوک د هغه پاکو هستيانو عَلَیْهِمُ الرِّضْوَان په اوچت شان کښ گستاخي کوي د هغه انجام به هم زما په شان وي. د دې نه پس هغه کس بيا په مړ حالت کښ شو. په دومره ساعت کښ قبر کنستې شوې وو او د کفن انتظام هم شوې وو خو ما اووئیل چه زه د داسې بد بخته گور و کفن بالکل نه کووم څوک چه د شَيْخَيْنِ کَرِيمَيْن (يعني حضرت سَيِّدُنَا صِدِّيقِ اکبر او حضرت سَيِّدُنَا فاروقِ اعظم رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْهُمَا) گستاخه وي او نه دلته نور حصارېږم. دا مې اووئیل او د هغه ځای نه لارم. وروسته بيا ما ته چا خبر راکړو چه د هغه بد عقیده ملگرو هغه ته غُسل ورکړو او د هغه جنازه ئې اوکړه. د هغوئي نه علاوه هيڅ څوک هم په جنازه کښ شريک نه شو. حضرت سَيِّدُنَا خَلْفِ بْنِ تَمِيم رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ فرمائي: ما د حضرت سَيِّدُنَا اَبُو الْخَصِيبِ بَشِير رَضِيَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ نه تپوس اوکړو: آيا تاسو د دې واقعي په وخت کښ هلته موجود وئ؟ هغوئي جواب راکړو: آو جي! ما په خپلو سترگو هغه بد بخته په

فرمانِ مُصطفیٰ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ الْوَسَلَّمَ: خوکِ چہ پہ ما باندی یو خل دُرودِ اولوی اللہ عَزَّوَجَلَّ دِ ہغہ دِ
بارہ یو قیراطِ اجر لیکي او قیراط دِ اُحد دِ غَر ہمرہ دی. (عَبْدُ الرَّزَّاقِ)

دوبارہ راژوندي کیدو اولیدو او پہ خپلو غوږو مې دِ ہغہ خبرې
واوریدې. بیا حضرت سَيِّدُنَا خَلْفِ بْنِ تَمِيمٍ رَحْمَةُ اللہِ تَعَالٰی عَلَیْہِ اووئیل: اوس به
زه دِ گُستاخانِ صحابہ دِ دې عبرتناك انجام خبر خلقو ته ضرور
ورکووم چہ هغوئي ترې عبرت واخلي او دِ خپل آخِرَت فکر اوکړی.
(عُبُونُ الْحِکَايَاتِ (عربي) ص ۱۵۴)

اللہ تَبَارَكَ وَتَعَالٰی دِ مونږہ دِ صَحَابَةِ کِرَامِ عَلَیْہِمُ الرِّضْوَانُ پہ اوچت شان کښ
دِ گُستاخی او بې ادبۍ نه پہ حفاظت کښ اوساتي او دِ ټولو صَحَابَةِ
کِرَامِ عَلَیْہِمُ الرِّضْوَانُ دِ رښتيني محَبَّتِ او دِ هغوئي دِ ډیر ډیر تعظیم [يعني ادب]
کولو سعادت دِ راکړي. اللہُ رَحْمَنُ جَلَّ جَلَالُہُ دِ مونږہ ټول پہ خپل حفاظت
کښ اوساتي، مونږہ دِ دِ بې ادبو او گُستاخانو خلقو نه ہمیشہ پہ
خپل حفاظت او امن کښ اوساتي او مونږہ دِ دِ وږې نه وږې
گُستاخی نه هُم پہ امان کښ اوساتي.

محفوظ سدا رکھنا خدا بے ادبوں سے

اور مجھ سے بھی سرزد نہ کبھی بے ادبی ہو

(وَسَائِلُ بَخْشِشِ (مرمّم) ص ۱۹۳)

اللہ دِ بې ادبو نه مو اوساتي محفوظہ

او مونږہ هُم اوساتي اللہ بې ادبۍ نه

أَمِينَ بِجَاوِزِ النَّبِيِّ الْأَمِينِ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ الْوَسَلَّمَ

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب! صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَی مُحَمَّدٍ

فرمانِ مُصطَفٰی صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: کله چه تاسو په رسولانو دُرود لولئ نو په ما باندې ئې هم لولئ، بیشکه زه د ټولو جهانونو د رب رسول یم. (جَمْعُ الْجَوَامِع)

قسم په خدائے! د بې ادبو انجام ډیر زیات دردناک او عبرتناک وي. داسې نامُراده خلق د ټولې زمانې د خلقو د پاره د عبرت باعث جوړ شي. خو که چه د الله جَلَّ جَلَالُهُ و رسول صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم په پاکو شانونو کښ بې ځایه خبرې کوي یا د صحابۀ کرام و اولیاءِ عِظَام عَلَیْہِمُ الرِّضْوَان په مبارکو شانونو کښ کنزلې کوي. په آخرت کښ خو به تباهي او بربادي ضرور د هغوئ مُقَدَّر جوړېږي خو په دُنیا کښ هم هغوئ ذلیلہ او رُسوا شي او د ټولو خلقو د پاره د عبرت باعث جوړ شي او حقيقي مسلمانان کله هم د هغوئ عقیدې او عملونه نه اختیاروي. الله تَعَالٰی د مونږه همیشه ادب کوونکي لري او مونږ ته د همیشه د ادب کوونکو خلقو يعني د عاشقانِ رسول د ښکلي صحبت اختیارولو توفیق راکړي او د بې ادبو او گستاخو د صحبت نه د زمونږه حفاظت او فرمائي. اُمِّين بِجَاهِ النَّبِيِّ الْأَمِين صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم

از خدا جُوبِیْم توفیق ادب بے ادب محروم گشت از فضل رب
(يعني د خپل رب تَعَالٰی نه د ادب توفیق غواړه، بې ادب د الله د فضل نه محرومه وي)
صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب! صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَی مُحَمَّد

د فاروقِ اعظم مُتَعَلِّقَ عَقِیدَہ اہْلِ سُنَّت

د حضرت سَيِّدنا عَمْر فاروقِ اعظم رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ په باره کښ د اہلِ سُنَّت و جَمَاعَت عقیده باندې ځان پوهه کول ضروري دي چنانچه د دعوت

فرمانِ مُصْطَفَى صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ الْوَسَلَّمَ: پہ ما باندی پہ دُرود لوستو خپل مجلسونہ بنکي کړئ ځکه چه ستاسو دُرود لوستل به د قیامت په ورځ ستاسو د پاره نورو وي. (فَرْدَوْسُ الْاَخْبَار)

اسلامي د اشاعتي ادارې مَكْتَبَةُ الْمَدِينَةِ چاپ شوي د ۱۲۵۰ صفحو كتاب “بهارِ شريعت” جلد اوّل صفحه ۲۴۱ كښ دي: ”د انبياء و مُرْسَلِينَ (عَلَيْهِمُ الصَّلَاةُ السَّلَامُ) نه پس د ټولو مخلوقاتو انسانانو، پيريانو او ملائكو (يعني فرښتو) نه افضل [يعني غوره] صَدِيقِ اكبر دې، بيا عُمَرُ فاروقِ اعظم، بيا عُثْمَانُ غني، بيا عَلِيُّ الْمُرتَضَى (رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُمْ). څوك چه حضرتِ علي (رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُ) ته د صَدِيقِ يا فاروق (رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُمَا) نه افضل [يعني غوره] وائي هغه گُمراه او بدمذهبه دې.“ (بَهَارِ شَرِيعَت)

صحابه میں ہے افضل حضرتِ صَدِيقِ کا رتبہ
ہے اُن کے بعد اعلیٰ مرتبہ فاروقِ اعظم کا

په صحابه كښ ده اوچته د حضرتِ صَدِيقِ مَرْتَبه
پس د هغوئي نه ده اوچته د فاروقِ اعظم مَرْتَبه

د دعوتِ اسلامي د اشاعتي ادارې مَكْتَبَةُ الْمَدِينَةِ چاپ شوي د تَرْجَمِي والا قُرْآنِ پاك ”كنزُ الْإِيْمَانِ مَعَ خَزَائِنِ الْعُرْفَانِ“ صفحه ۹۷۴ كښ په سُورَةُ الْحَدِيدِ، سِيپاره ۲۷، آيت ۲۹ كښ اللّٰهُ تَبَارَكَ وَتَعَالٰى ارشاد فرمائي:

وَأَنَّ الْفَضْلَ بِيَدِ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَّشَاءُ ۗ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ [مفهوم] ترجمه كنزُ الْإِيْمَانِ: او دا چه فضل د الله (جَلَّ جَلَالُهُ) په لاس كښ دې، وركوي چا له چه اوغواړي او الله (جَلَّ جَلَالُهُ) د غټ فضل والا دې.

فرمانِ مُصطَفیٰ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: د جمعې په شپه او د جمعې په ورځ په ما باندې په کثرت سره درود لولئ ځکه چې ستاسو دُرو د ما ته وړاندې کولې کيږي. (کَلْبَرَانِي)

د بد مذهبیت نه نفرت

د دعوتِ اسلامي د اشاعتي ادارې مَكْتَبَةُ الْمَدِينَةِ چاپ شوي د ۵۶۱ صفحو کتاب ”مَلَفُوظَاتِ اَعْلٰی حضرت“ صفحه ۳۰۲ کښ دي: حضرت سَيِّدُنَا عَمَرُ فاروقِ اعظم د ماښام نمونځ اوکړو او د جُمَات نه ئې تشریف راوړو چې په دې کښ یو کس غږ اوکړو: څوک دې چې مسافر ته طعام ورکړي؟ امیرُ الْمُؤْمِنِین (رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ) خادم ته ارشاد وفرمائیلو: دا د ځان سره راوله. هغه راغې (نو) هغه له ئې طعام را اوغوښتو. مسافر چې څنگه طعام خوړل شروع کړو نو د هغه د خُلفې نه یو لفظ داسې اووتو چې د هغې نه د ”بد مذهبیت بوئي“ راتلو، فوراً ئې [د امیرُ الْمُؤْمِنِین (رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ) په حُکم] طعام د مخې نه اوچت کړې شو او بهر ته ئې اووېستلو. (کنزُ الْعَمَال، ج. ۱۰، ص ۱۱۷، رقم ۲۹۳۸۴)

فَارِقِ حَقِّ و باطل امامِ الهُدٰی

تبغِ مَسْلُوبِ شَدَّتْ پِه لاکھوں سلام (حدائقِ بخشش شریف)

د اعلیٰ حضرت رَحْمَةُ اللہِ تَعَالٰی عَلَیْہِ د دې شعر مطلب دې: حضرت سَيِّدُنَا فاروقِ اعظم (رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ) په حق او باطل کښ فرق کوونکې، د هدايت امام او د اسلام په ملګرتيا کښ په سختۍ سره د اوچتې کړې شوي توري په شان دې، په هغوئي (رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ) د ډیر ډیر سلامونه وي.

د بد مذهبو سره ناسته حرامه ده

فرمانِ مُصطَفیٰ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: د هغه کس پوزه ډ په خاورو خره شي چه د چا په مخکښ زما ذکر اوشي او هغه په ما درود پاک او نه لولي. (ترمذي)

”ملفوظاتِ اعلیٰ حضرت“ صفحه ۲۷۷ کښ امام اهلِ سنت رَحْمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰی عَلَیْہِ نه د بد مذهبو [يعني بد عقیده خلقو] سره د ناستې په باره کښ د حکم تپوس اوکړې شو نو ارشاد ئې اوفرمائيلو: ”(د بد مذهبو سره ناسته) حرامه ده او د بد مذهب کيدو پوره اندېښنه، او که دوستانه وي نو د دين د پاره قتل کونکي زهر دي.“ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم فرمائي: اَيَاكُمْ وَاَيَاھُمْ لَا يُضِلُّوْکُمْ وَلَا يَفْتِنُوْکُمْ يعني هغوئي د ځان نه لرې کړئ او د هغوئي نه لرې تنبتي [چرې] هغوئي تاسو گمراه نه کړي چرې هغوئي تاسو په فتنه [يعني فساد] کښ اخته نه کړي. (مُقَدَّمَة صحيح مُسْلِم ص ۹، حديث ۷) او په خپل نفس باندې باور کولو والا په غټ گډاب (يعني په ډير غټ دروغژن) باندې باور کوي، اِنَّهَا اَكْذَبُ شَيْءٍ اِذَا حَلَفْتَ فَكَيْفَ اِذَا وَعَدْتَ (نفس که کومه يوه خبره په قَسَم سره اوکړي نو د ټولو نه غټ دروغژن دې، نه که په تشه وعده [يعني بيا د هغه د تشې وعدې څه اعتبار]) په صحيح حديث کښ فرمائي: چه کله دَجَّال را اوځي، څه (کسان) به د تماشې په طور د کتلو د پاره ځي چه مونږه خو په خپل دين مُسْتَقِيم (يعني قائم) يو، مونږ ته به د دې نه څه نقصان اوشي؟ هلته (يعني د دَجَّال خوا ته) چه لاړ شي نو هُم هغسې به شي. (سُنَن اَبِي دَاوُد، ج ۴، ص ۱۵۷، حديث ۴۳۱۹) په حديث کښ دي، نبي صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم فرمائي: څوک چه د کوم قوم سره دوستي ساتي د هغه حشر به هُم د هغه سره کيږي. (الْبَعْجَمُ الْأَوْسَط ج ۵، ص ۱۹، حديث ۶۴۵۰)

فرمانِ مُصطَفیٰ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: کوم خلق چہ د خپل مجلس نہ د الله عَزَّوَجَلَّ د ذکر او په نبي باندې د درود شریف لوستلو نه بغیر پاخیدل نو هغه د بدبوداره مُردار نه پا خیدل. (شُعَبُ الْإِيمَان)

آقا خپل مُشتاق سيني سره اولگولو

خوږو خوږو اسلامي ورونږو! د الله جَلَّ جَلَالُه يَره او عِشْقِ مُصطَفي صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم حاصلولو د پاره، په زړه کښ د صَحَابَةُ کِرَام او اولياءِ عِظَام مَحَبَّت رابیدارولو د پاره، د نیکو صُحبتونو برکتونه حاصلولو د پاره، د نمونځونو او سُنَّتونو عادت جوړولو د پاره د دعوتِ اسلامي د مَدَني ماحول سره هر وخت خپل تعلق مضبوط ساتی، د عاشقانِ رسول په مَدَني قافلو کښ د سُنَّتو د تربیت د پاره سفر اختیار کړی او د کامیاب ژوند تیرولو او د خپل آخرت د بهتری د پاره هره ورځ د ”فکرِ مدینه“ په ذریعه د مَدَني انعاماتو رساله ډکوی او د هرې مَدَني میاشتې په وړومي تاریخ ئې د خپل ځای [د دعوتِ اسلامي] ذمه دار ته د جمع کولو معمول جوړ کړی. هفته واره سُنَّتو نه ډکه اجتماع کښ شرکت کوی او د دعوتِ اسلامي د ښکلې مَدَني چینل سلسلې گوری. **إِنْ شَاءَ اللّٰهُ** تعالی تاسو به په خپل زړه کښ د الله تعالی د مُقربو او نیکو بندگانو مَحَبَّت ورځ په ورځ زیاتیدل محسوسوی، د الله تعالی په فضل و کرم به د دې پاکو هستیانو برکتونه او د دوئی د مهربانې نظر ستاسو سره ملگرې وي. د ترغیب د پاره یو مَدَني سپرلې وړاندې کیږي چنانچه د گُلشنِ عطار د خوشبوداره کُل، نعت خوان او مُبَلِّغِ دعوتِ اسلامي الحاج اَبُو عُبَید قاري حاجي مُشتاق احمد عطاري رَحْمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰی عَلَیْہِ د

فرمانِ مُصطفیٰ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: خوک چہ پہ ما باندې پہ ورځ کښ پڅوس ځله درود پاک اولوي د قیامت پہ ورځ به زه د هغه سره مُصافَحَہ کووم (یعني لاس ملاووم). (ابنِ بشکوال)

وفات نه یو خو ورځې مخکښ ما (یعني سِکِ مدینه) ته یو اسلامي ورور یو مکتوب [یعني خط] راستولې وو، په هغې کښ هغوئې په قَسَم سره خپله واقعه څه داسې لیکي وه: ما خوب اولیدو چہ زه د حُضُورِ اکرم صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم د مزار شریف مخې ته ولاړیم، په مُبارکو جالو کښ چہ کوم درې سُوري دي په هغې کښ مې په یو سُوري کښ دننه اوکتل نو یو ښکلې منظر مې اولیدو، څه وینم چہ د مدینې سردار صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم تشریف فرما دې او شَیخَینِ کَرِیمِینِ یعنی حضرت سَیِّدنا ابوبکر صَدِیق او حضرت سَیِّدنا عُمَر فاروقِ اعظم رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْهُمَا هُم ورسره په خِدمت کښ حاضر دي. په دې کښ حاجي مُشتاق عَطاري رَحْمَةُ اللہِ تَعَالٰی عَلَیْہِ د خوږ مَدَنِي آقا صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم په دربار کښ حاضر شو سردار د مدینې صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم حاجي مُشتاق عَطاري خپلې سینې ته اولگولو او بیا ئې څه اِرشاد اوفرمائیلو خو هغه ما ته یاد نه دي بیا مې سترگې اوغړیدې.

آپ کے قدموں سے لگ کر موت کی یا مصطفیٰ

آرزو کب آئے گی بَرِیکس و مجبور کی

ستا په قَدَمونو کښ چہ مړ شمه یا مُصطفیٰ

کله به پوره شي دا ارمان د بې وسه او مجبور

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب! صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَی مُحَمَّد

فرمانِ مُصطَفٰی صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ الْوَسَلَّمَ : د قیامت پہ ورځ به په خلقو کښ ما ته ډیر نږدې هغه وي چا چه په دُنیا کښ په ما باندې زیات درود پاک لوستلې وي. (ترمذی)

د عَمَر په مرگ به اسلام ژاري

د الله تَعَالٰی خوږ محبوب صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ الْوَسَلَّمَ فرمائي: ما ته جبرائیل (علیہ السلام)

وئيلي دي چه اسلام به د عَمَر په مرگ ژاري. (حلیۃ الاولیاء ج ۲، ص ۱۷۵)

د وصال په مَرَض کښ هم د نیکی دعوت

په امیر المؤمنین حضرت سیدنا عَمَر فاروقِ اعظم رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ باندې چه کله قاتلانه حمله اوشوه نو یو ځلې د تسلی ورکولو د پاره د هغوئ رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ په خدمت کښ حاضر شو او اوئې وئیل: اے امیر المؤمنین! د الله تَعَالٰی د طرف نه د تاسو ته زیرې وي ځکه چه تاسو ته د رَسُولُ اللہ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ الْوَسَلَّمَ صحبت او په اسلام کښ سَبَقَت نصیب شو، څنگه چه تاسو ته معلومه ده او چه کله خلیفه جوړ کړې شوئ نو عدل و انصاف مو اوکړو او اوس تاسو شهید کیدو والا ئې. امیر المؤمنین رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ په جواب کښ وفرمائیل: ”زه غواړم چه دا اُمور [یعني کارونه] زما د پاره برابر برابر کړې شي، چه نه په ما د چا حق پاتې شوې وي او نه زما په چا حق پاتې شوې وي.“ چه کله هغه کس روان شو نو د هغه خادر په زمکه لگیدو، فاروقِ اعظم رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ وفرمائیل: دا زما خوا ته راولئ. چه کله هغه خوا ته ورغلو نو ورته ئې وفرمائیل: اے وراره! خپل ټوکې پورته کړه، دا به ستا جامه هُم پاکه ساتي او دا الله ته هُم خوښ دي. (صحیح البخاری ج ۲، ص ۵۳۲، حدیث ۳۷۰۰)

فرمانِ مُصطَفی صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: پہ ما باندې پہ کثرت سرہ درود شریف لولئ بيشکه ستاسو پہ ما باندې درود شریف لوستل ستاسو د گناہونو د پاره بخښنه ده. (جامع الصغیر)

په ډیر سخت زخمي حالت کښ نمونځ

چه کله حضرت سیدنا عمر فاروقِ اعظم رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ باندې قاتلانہ حملہ اوشوه [اوبیا د نمانځه وخت شو] نو چا ورته عرض اوکړو: اے امیر المؤمنین نمونځ (يعني د نمانځه وخت دې) اوږې فرمائیل: آو، واوری! ”خوک چه نمونځ ضائع کوي د هغه په اسلام کښ هيڅ حصه نشته.“ او امیر المؤمنین حضرت سیدنا عمر فاروقِ اعظم رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ د ډیر سخت زخمي کیدو باوجود نمونځ ادا کړو. (کتاب الباء ص ۲۲)

په قبر کښ بدن سلامت

”بخاري شریف“ کښ دي: د حضرت عروه بن زبير رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ نه روايت دې چه د خليفه وليد بن عبدالمليک په زمانه کښ کله د روضي مبارکې ديوال اوغورزیدو نو خلقو هغه جوړول شروع کړو، (د ديوال د بنياد کنستلو په وخت کښ) يوه ښه ښکاره شوه نو ټول خلق اویریدل او خلقو دا گمان اوکړو چه دا د رسول الله صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ښه مبارکه ده او داسې خوک پیدا نه شو چه هغه ئې پیژندلي وه نو حضرت سیدنا عروه بن زبير رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ اووئیل: لا، واللہ! ماہي قدم النبي صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم! ما هي الا قدم عمر رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ. يعني قسم په خدائے! چه دا د حضور صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ښه مبارکه نه ده بلکه دا د حضرت عمر رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْہُ ښه مبارکه ده. (صحيح البخاری ج ۱، ص ۳۶۹، حديث ۱۳۹۰)

فرمانِ مُصطَفٰی صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: پہ ما باندې د درود شریف کثرت کوئی بیشکہ دا ستاسو د پاره پاکي ده. (اَبُو یَحٰی)

جین میلی نہیں ہوتی وہن میلا نہیں ہوتا

غلامانِ محمد کا کفن میلا نہیں ہوتا

نه تندې، نه ئې دَهَن³ کله خړېږي

د رسول د غلامانو نه کفن کله خړېږي

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيب! صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

خوږو خوږو اسلامي ورونږو! د بیان په آخره کښ د سُنَّتو فضیلت

او یو خو سُنَّتونه او آداب د بیانولو ثواب حاصلووم. تاجدارِ رسالت،

شَهْنشَاهِ نُبُوَّت صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم فرمائی: ”چا چه زما د سُنَّتو سره

مَحَبَّت اوکړو هغه زما سره مَحَبَّت اوکړو او چا چه زما سره مَحَبَّت اوکړو

هغه به په جنت کښ زما سره وي.“ (ابنِ عساکر ج ۹ ص ۳۴۳)

سینه تیری سُنَّت کا مدینه بنے آقا

جنت میں پڑوسی مجھے تم اپنا بنانا

سینه می دِ شي جوړه د سُنَّتو مدینه خوړه آقا

جنت کښ می خپل جوړ کړه گاونډي خوړه آقا

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيب! صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

”کرم یار رسول اللہ“ د دیارلسو حروفو

په نسبت د ابوخبیلو ۱۳ مدني کلونه

³ [دَهَن یعنی خُله]

فرمانِ مُصطَفی صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: چاچہ پہ ما باندې لس ځلہ دُرود پاک اولوستل اللہ عَزَّوَجَلَّ بہ پہ هغه سل رحمتونه نازل کړي. (طبراني)

❁ دوه فرامینِ مصطفی صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ❁ ۱ د اوبښ په شان په یوه ساه کښن مه څښئ، بلکه دوه یا درې پیرو کښن (سah اخلئ او) څښئ او د څښلو نه مخکښ بِسْمِ اللہ لولئ او د څښلو نه پس اَلْحَمْدُ لِلّٰہ لولئ. (سُنَنِ التِّرْمِذِي ج. ۳، ص. ۳۵۲، حدیث ۱۸۹۲) ❁ ۲ نَبِي اکرم صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم په لوبښي کښن د ساه اغستو نه او په هغې کښن د پوکلو نه منع فرمائيلي دي. (سُنَنِ اَبِي دَاوُد، ج. ۳، ص. ۴۷۴، حدیث ۳۷۲۸) مُفَسِّر شَہیر حَکیمُ الْأَمْت حضرت مفتي احمد یار خان رَحْمَةُ اللہِ تَعَالٰی عَلَیْہِ د دې حدیث پاک لاندې فرمائي: په لوبښي کښن ساه اغستل د ځناورو کار دې، بله داچہ ساه کله زهرژنه هم وي ځکه د ساه په اغستو کښن د لوبښي نه ځله لرې کوئ (يعني ساه اغستو کښن گلاس د ځلي نه جدا کوئ) گرم شوده [يعني پئ] يا چائے په پوکو مه سپړئ، بلکه لږ صبر کوئ، چہ لږ سپړي نو بيا ئې څښئ. (مِرَاق، ج. ۶، ص. ۷۷) البته چہ دُرود پاک وغيره اولولئ نو د شفا په نيت اوبه وغيره دم کولو کښن باک نشته ❁ د څښلو نه مخکښ بِسْمِ اللہ لولئ ❁ واره واره گوټونه کوئ، په غټوگوټونو کښن د څښلو سره د ځيگر بيماري پيدا کيږي ❁ اوبه په درې ساگانو کښن څښئ ❁ په ناسته او په ښي لاس اوبه څښئ ❁ که په لوټه وغيره مو اودس کړې وي نو د هغې پاتې شوي اوبه څښل د ۷۰ مرضونو نه شفا ده ځکه چہ دا د آب زم زم شريف سره مشابهت لري، د دې دوو (يعني د اودس نه پاتې

فرمانِ مُصطَفٰی صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: د جمعے پہ شہ او د جمعے پہ ورخ پہ ما باندی د دُرود کثرت کوی، خوک چہ داسی کوی د قیامت پہ ورخ بہ زہ د ہغہ شفاعت کونکے او گواہ جو پریم. (شُعَبُ الْاِیْمَان)

شوہ اوبو او د آبِ زم زم شریف) نہ علاوہ نورے اوبہ پہ ولاہ ولاہ
 خنبل مکروہ دی. (ماخوذ: فِتَاوٰی رَضَوِیَّہ ج ۴، ص ۵۷۵ ج ۲۱ ص ۶۶۹) دا دوه (قسمہ)
 اوبہ مخ پہ قبلہ پہ ولاہ ولاہ خنبل ❀ د خنبلو نہ مخکن
 اوگوری چہ د خنبلو پہ خیز کنس خہ نقصان ورکونکے خیز
 وغیرہ خو نشته. (اتِحَافُ السَّادَةِ لِلزَّيْدِي ج ۵ ص ۵۹۴) ❀ د خنبلو نہ پس اَلْحَمْدُ لِلّٰہ
 لولے ❀ حُجَّةُ الْاِسْلَام حضرت سیّدنا امام محمد غزالی رَحْمَةُ اللہِ تَعَالٰی عَلَیْہِ
 فرمائی: بِسْمِ اللّٰہِ دِ اولوی او خنبل د شروع کړی د ورومبی ساه پہ
 آخره کنس د اَلْحَمْدُ لِلّٰہ د دویمې ساه نہ پس د اَلْحَمْدُ لِلّٰہِ رَبِّ الْعَالَمِیْنَ ؕ او
 د دریمې ساه پہ آخره کنس د اَلْحَمْدُ لِلّٰہِ رَبِّ الْعَالَمِیْنَ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ ؕ اولوی.
 (احیاء العلوم ج ۲ ص ۸) ❀ پہ گلاس [وغیرہ] کنس پاتې شوی د مسلمان صفا
 ستره جوتہ اوبہ چہ د استعمال قابلې وی فُضُول توی کول نہ دی
 پکار. ❀ منقول دی: سُورَةُ الْمُؤْمِنِ شَفَاءٌ یعنی د مسلمان پہ جوتہ کنس
 شفا ده. (الْفَتَاوٰی الْفَقِہِیَّةُ الْکُبْرٰی لابن حجر الہیتمی ج ۴ ص ۱۱۷، کشف الخفاء ج ۱ ص ۳۸۴) ❀ د خنبلو نہ
 لبر ساعت پس چہ خالی گلاس اوگوری نو د هغې پہ ویخ کنس بہ د
 دیوالونو نہ یو خو خاخی اوبہ راجع شوې وی هغہ ہم خنبل.

پہ زرگاؤ ستّونه زده کولو د پاره د مکتَبَةُ الْمَدِیْنَةِ دوه کتابونه (۱) د
 ۳۱۲ صفحو کتاب ”بہارِ شریعت“ حصّہ ۱۶ او (۲) د ۱۲۰ صفحو کتاب
 ”سُنَّتیں اور آداب“ ہدیہ کړی او اولولے. د سُنّتو د تربیت یو غورہ

فرمانِ مُصطَفٰی صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم: خوک چہ پہ ما باندی یو خل دُرُود اولوی اللہ عَزَّوَجَلَّ د ہغہ د پارہ یو قیراط اجر لیکي او قیراط د اُحد د عَر ہمرہ دی. (عَبْدُ الرَّزَّاق)

ذریعہ د دعوتِ اسلامی پہ مَدَنی قافلہ کنب د عاشقانِ رسول سرہ د سُنّتونہ ډک سفر ہم دی.

لوئے رحمتیں قافلے میں چلو سیکھنے سنتیں قافلے میں چلو
ہوں گی حل مشکلیں قافلے میں چلو ختم ہوں شامتیں قافلے میں چلو
زدہ کریں بنکی سُنّتونہ قافلہ کنب لارِ شے
اوگتے دیر رحمتونہ قافلہ کنب لارِ شے
حل بہ مو شے مشکلونہ قافلہ کنب لارِ شے
شی بہ ختم مصیبتونہ قافلہ کنب لارِ شے
صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب! صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

ماخذ و مراجع

نام	مطبوعہ	نام	مطبوعہ
قرآن مجید	مکتبہ المدینہ باب المدینہ کراچی	الطبقات الکبریٰ	دار الکتب العلمیہ بیروت
کنز الایمان مع خزائن العرفان	مکتبہ المدینہ باب المدینہ کراچی	مناقب عمر بن خطاب	دار ابن خلد
تفسیر کبیر	دار احیاء التراث العربی بیروت	تاریخ دمشق	دار الفکر بیروت
موطا امام مالک	دار المعرفہ بیروت	تاریخ الخلفاء	باب المدینہ
صحیح بخاری	دار الکتب العلمیہ بیروت	الریاض النضرۃ	دار الکتب العلمیہ بیروت
صحیح مسلم	دار ابن حزم بیروت	حجۃ اللہ علی العلمین	مرکز اہلسنّت پرکات رضا ہند
سنن ترمذی	دار الفکر بیروت	الزہد للامام احمد	دار الغدیر الجدید مصر
سنن ابی داود	دار احیاء التراث العربی بیروت	الزہد لابن مبارک	دارالکتب العلمیہ بیروت
مسند امام احمد	دار الفکر بیروت	احیاء علوم الدین	دارالصادر بیروت
مصنف ابن ابی شیبہ	دار الفکر بیروت	اتحاف سادۃ المتقین	دارالکتب العلمیہ بیروت
المعجم الاوسط	دار الکتب العلمیہ بیروت	کتاب الکبائر	پشاور
مجمع الزوائد	دار الفکر بیروت	العظمتہ	مکتبہ المدینہ باب المدینہ کراچی
جمع الجوامع	دار الکتب العلمیہ بیروت	عیون الحکایات	دار الکتب العلمیہ بیروت
کنز العمال	دار الکتب العلمیہ بیروت	مرآۃ المناجیح	ضیاء القرآن پبلیکیشنز لاہور
مشکوٰۃ المصابیح	دار الکتب العلمیہ بیروت	الفتاویٰ الفقہیہ	دارالکتب العلمیہ بیروت
کشف الخفا	دار الکتب العلمیہ بیروت	فتاویٰ رضویہ	رضا فاؤنڈیشن لاہور
مرقاۃ المفاتیح	دار الفکر بیروت	بہار شریعت	مکتبہ المدینہ باب المدینہ کراچی
حلیۃ الاولیاء	دار الکتب العلمیہ بیروت	سوانح کرلا	مکتبہ المدینہ باب المدینہ کراچی
دلائل النبوة	دار الکتب العلمیہ بیروت	اسلامی زندگی	مکتبہ المدینہ باب المدینہ کراچی
کشف الخفا	دار الکتب العلمیہ بیروت	گرامات صحابہ	مکتبہ المدینہ باب المدینہ کراچی

نيك او مونځ گزاره جوړيدو د پاره

هر زيارت د مابنام د مانځه نه پس ستاسو په ځای کښ کيدونکي د دعوت اسلامي د سنتونه ډکه هفته واره اجتماع کښ د رضائے الهي د پاره د بنو بنو نيتونو سره ټوله شپه تيروي ﴿﴾ د سنتو د تربيت د پاره په مَدَنِي قافلو کښ د عاشقان رسول سره هره مياشت د دري ورځو سفر او ﴿﴾ هره ورځ د ”فکرِ مدينه“ په ذريعه د مَدَنِي انعاماتو رساله ډکوي او د هرې مَدَنِي مياشتې په ورومې تاريخ ئې د خپل ځای [د دعوت اسلامي] ذمه دار ته د جمع کولو معمول جوړ کړي.

زما مَدَنِي مقصد: ”ما ته د خپل ځان او د ټولې دُنيا د خلقو د اصلاح کوشش کول دي.“ **اِنْ شَاءَ اللّٰهُ عَزَّوَجَلَّ** د خپل ځان د اصلاح د پاره په ”مَدَنِي انعاماتو“ عمل او د ټولې دُنيا د خلقو د اصلاح د کوشش کولو د پاره په ”مَدَنِي قافلو“ کښ سَفَر کول دي. **اِنْ شَاءَ اللّٰهُ عَزَّوَجَلَّ**

www.dawateislami.net

فیضانِ مدینہ محلّہ سوداگران زرہ سبزي منڊي، بابُ المدینہ (کراچی)

UAN: +92 111 25 26 92 Ext: 1262

Web: www.dawateislami.net / E-mail: translation@dawateislami.net